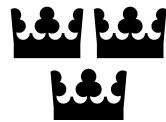

Invandrare och flyk- tingar

8

Förslag till statsbudget för 2001

Invandrare och flyktingar

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Utgiftsområde Invandrare och flyktingar.....	9
3	Politikområde Integrationspolitik.....	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling	11
3.3	Mål.....	12
3.4	Politikens inriktning	12
3.5	Insatser.....	13
3.5.1	Statliga insatser inom politikområdet.....	13
3.5.2	Insatser inom övriga politikområden.....	15
3.6	Resultatbedömning	15
3.6.1	Resultat	16
3.6.2	Analys och slutsatser.....	20
3.7	Revisionens iakttagelser.....	22
3.8	Budgetförslag.....	22
3.8.1	10:1 Integrationsverket.....	22
3.8.2	10:2 Integrationsåtgärder.....	23
3.8.3	10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande.....	24
3.8.4	10:4 Hemutrustningslån	25
3.8.5	10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.....	25
4	Politikområde Storstadspolitik.....	27
4.1	Omfattning.....	27
4.2	Utgiftsutveckling	27
4.3	Mål.....	28
4.4	Politikens inriktning	28
4.5	Insatser.....	28
4.5.1	Statliga insatser inom politikområdet.....	28
4.5.2	Insatser utanför politikområdet	29
4.6	Resultatbedömning	30
4.6.1	Resultat	30
4.6.2	Analys och slutsatser.....	31
4.7	Budgetförslag.....	32
4.7.1	11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna.....	32

5	Politikområde Migrationspolitik.....	33
5.1	Omfattning	33
5.2	Utgiftsutveckling	33
5.3	Mål	34
5.4	Politikens inriktning.....	34
5.5	Insatser	35
5.5.1	Statliga insatser inom politikområdet.....	35
5.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	38
5.6	Resultatbedömning.....	38
5.6.1	Resultat.....	38
5.6.2	Analys och slutsatser	41
5.7	Revisionens iakttagelser	42
5.8	Budgetförslag	42
5.8.1	12:1 Migrationsverket.....	42
5.8.2	12:2 Mottagande av asylsökande.....	43
5.8.3	12:3 Migrationspolitiska åtgärder	44
5.8.4	12:4 Utlänningsnämnden	44
5.8.5	12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden	45
5.8.6	12:6 Utresor för avvisade och utvisade.....	45
6	Politikområde Minoritetspolitik	47
6.1	Omfattning	47
6.2	Utgiftsutveckling	47
6.3	Mål	48
6.4	Politikens inriktning.....	48
6.5	Insatser	48
6.5.1	Statliga insatser inom politikområdet.....	48
6.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	48
6.6	Resultatbedömning.....	49
6.7	Budgetförslag	49
6.7.1	47:1 Åtgärder för nationella minoriteter	49

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet	9
3.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	11
3.2 Kommunmottagande åren 1991–2003	19
3.1 Anslagsutveckling	22
3.2 Beräkning av anslaget för år 2001	23
3.3 Anslagsutveckling	23
3.4 Beräkning av anslaget för år 2001	24
3.5 Anslagsutveckling	24
3.6 Beräkning av anslaget för år 2001	25
3.7 Anslagsutveckling	25
3.8 Beräkning av anslaget för år 2001	25
3.9 Anslagsutveckling	25
3.10 Beräkning av anslaget för år 2001	26
4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	27
4.2 Anslagsutveckling	32
4.3 Beräkning av anslaget för år 2001	32
5.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	33
5.2 Anslagsutveckling	42
5.3 Beräkning av anslaget för år 2001	43
5.4 Anslagsutveckling	43
5.5 Beräkning av anslaget för år 2001	44
5.6 Anslagsutveckling	44
5.7 Beräkning av anslaget för år 2001	44
5.8 Anslagsutveckling	44
5.9 Beräkning av anslaget för år 2001	45
5.10 Anslagsutveckling	45
5.11 Beräkning av anslaget för år 2001	45
5.12 Anslagsutveckling	45
5.13 Beräkning av anslaget för år 2001	45
6.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	47
6.2 Anslagsutveckling	49
6.3 Beräkning av anslaget för år 2001	49

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner de föreslagna målen för politikområdena migrationspolitik (avsnitt 5.3), minoritetspolitik (avsnitt 6.3) och kompletteringen av de integrationspolitiska målen (avsnitt 3.3) samt att de tidigare godkända målen inom politikområde migrationspolitik upphör att gälla,
2. godkänner att under år 2001 lån tas upp i Riksgäldskontoret för det samlade behovet för hemutrustningslån till ett belopp av högst 1 400 000 000 kronor (avsnitt 3.9),
3. för budget året 2001 anvisar anslagen under utgiftsområde 8 *Invandrare och flyktingar* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
10:1 Integrationsverket	ramanslag	83 731
10:2 Integrationsåtgärder	ramanslag	50 242
10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	ramanslag	2 238 565
10:4 Hemutrustningslån	ramanslag	21 227
10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	ramanslag	12 474
11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna	ramanslag	565 000
12:1 Migrationsverket	ramanslag	446 031
12:2 Mottagande av asylsökande	ramanslag	1 039 335
12:3 Migrationspolitiska åtgärder	ramanslag	285 221
12:4 Utlänningsnämnden	ramanslag	70 483
12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden	ramanslag	57 913
12:6 Utresor för avvisade och utvisade	ramanslag	63 656
47:1 Åtgärder för nationella minoriteter	ramanslag	8 000
Summa		4 941 878

2 Utgiftsområde Invandrare och flyktingar

Utgiftsområdet består av politikområdena Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik.

Förändringen av utgiftsområdesramen jämfört med 2000 års ekonomiska vårproposition förklaras i huvudsak av volymförändringar till följd av antagande om ökat antal asylsökande och snabbare ärendehandläggning vid Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Sammantaget leder detta till att utgifterna för mottagande av asylsökande

minskar något och att utgifterna för kommunersättning ökar.

Utgiftsområdesramen förändras också till följd av att 82,5 miljoner kronor av de 100 miljoner kronor som anvisades i vårpropositionen 2000 för sysselsättningsskapande åtgärder för invandrare, överförs till utgiftsområdena 13, 16 och 24.

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000 ¹	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
Integrationspolitik	2 328	2 468	2 238	2 406	2 567	2 433
Storstadspolitik	121	260	110	565	116	230
Migrationspolitik	1 953	2 165	2 186	1 963	1 992	2 046
Minoritetspolitik	-	8	8	8	8	8
Totalt för utgiftsområde 8	4 402	4 901	4 542	4 942	4 683	4 717

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

3 Politikområde Integrationspolitik

3.1 Omfattning

Integrationspolitik omfattar frågor om invandras introduktion i det svenska samhället, ersättning till kommunerna för flyktingmottagande, svenskt medborgarskap, åtgärder för att den etniska och kulturella mångfalden i samhället skall tillvaratas och för att främja lika rättigheter och skyldigheter för alla oavsett kulturell och etnisk bakgrund samt för att förebygga och motverka etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism.

Inom politikområdet finns myndigheterna Integrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) samt Nämnden mot diskriminering.

Politikområdet är tvärsektorielt och bygger på andra politikområden. Åtgärder som sker inom dessa politikområden är avgörande för att de integrationspolitiska målen skall uppnås.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor	Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
10:1 Integrationsverket	56,4	82,6	88,7	83,7	85,1	87,2
10:2 Integrationsåtgärder	37,6	37,7	40,5	50,2	50,2	50,2
10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	2 193,7	2 301,4	2 080,7	2 238,6	2 399,6	2 263,6
10:4 Hemutrustningslån	32,3	38,0	19,7	21,2	19,5	18,6
10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	7,7	8,3	8,5	12,5	12,7	13,0
Totalt för Integrationspolitik inom utgiftsområde 8	2 327,8	2 468,0	2 238,2	2 406,2	2 567,1	2 432,7

Under år 1999 uppvisade anslaget 10:1 Integrationsverket ett stort anslagssparande till följd av vissa eftersläpningar av verksamheten. Omfattande ersättningsutbetalningar från anslaget 10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande under tidigare år hade resulterat i stort utnyttjande av anslagskrediten. År 1999 kunde krediten börja betalas av och innevarande budgetår vänds kreditutnyttjande till anslagssparande. Vad gäller anslaget 10:4 Hemutrustningslån har låg marknadsränta och minskade låneeftergifter gjort att stora delar av anslaget kunnat dras in som besparing.

3.3 Mål

Regeringens förslag: Integrationspolitikens mål kompletteras med ordet skyldigheter.

Integrationspolitikens mål skall vara

- lika rättigheter, *skyldigheter* och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund,
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund, samt
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.

Riksdagen har beslutat om mål för integrationspolitiken (prop. 1997/98:16, bet. 1997/98:SfU6, rskr. 1997/98:68).

Integrationspolitikens mål enligt detta beslut är

- lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund,
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund, samt
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.

I samband med att riksdagen antog dessa mål för integrationspolitiken underströk både regeringen och riksdagen att målet om allas lika rättigheter och möjligheter även innebär att alla har lika skyldigheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Riksdagen har senare i bet.

1999/2000:SfU10, rskr. 1999/2000:188 givit regeringen tillkänna att detta bör tydliggöras genom en komplettering av målen för integrationspolitiken. Ordet skyldigheter skall därför fogas till det integrationspolitiska målet om lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

3.4 Politikens inriktning

Sverige är ett land präglad av etnisk och kulturell mångfald. Mer än 900 000 invånare är födda utomlands. Ytterligare närmare 800 000 personer är födda i Sverige men har minst en förälder som är född i ett annat land. Denna mångfald är en viktig kraft för utvecklingen av det svenska samhället.

Det finns stora skillnader i makt och levnadsvillkor mellan människor som lever i Sverige. Främst beror dessa skillnader på klasstillhörighet och kön, men många invandrare diskrimineras också på grund av sin etniska bakgrund. Detta gäller inte minst på arbetsmarknaden, där situationen är särskilt besvärlig för invandrare som är födda i utomeuropeiska länder. Även i andra avseenden finns skillnader i levnadsvillkor och levnadsförhållanden mellan personer med invandrarbakgrund och befolkningen i övrigt. Betydligt fler bland dem med invandrarbakgrund har låga inkomster och andelen socialbidragstagare är högre. Vidare tyder flera undersökningar på att invandrare i genomsnitt mår sämre än personer födda i Sverige och att de lider av andra typer av ohälsa. Andelen ungdomar som går vidare till högre studier är lägre bland dem som har utländsk bakgrund än bland befolkningen i övrigt. Till detta skall läggas en betydande boendesegregation i kommuner, där majoriteten av de utlandsfödda och deras barn bor.

Integrationspolitiken syftar till att bryta denna negativa utveckling genom åtgärder som gör att samhället tar tillvara befolkningens kompetens, oavsett kön, etnicitet och kulturell bakgrund.

Utgångspunkten för *integrationspolitiken* är att låta den mångfald som finns i samhället vara grunden för den generella politikens utformning, och insatser för att stärka integrationen sker därför inom de flesta politikområden. Av särskild betydelse för att bryta segregationen är arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. En central aspekt är att även anlägga ett könsperspektiv på integrationspolitiken.

Inom *arbetsmarknadspolitiken* är de som är födda utomlands en prioriterad grupp och flera åtgärder för att öka deras sysselsättningsgrad har vidtagits. Ytterligare förslag lämnades i den ekonomiska vårpropositionen. Inom ramen för den nationella *storstadspolitiken* träffar staten avtal med ett antal storstadskommuner i syfte att öka jämlikheten och bryta den sociala och etniska segregationen i storstadsregionerna. Inom *utbildningspolitiken* är bl.a. insatser inom skolan, svenskundervisning för vuxna och Kunskapslyftet viktiga. Vidare planeras konkreta åtgärder för att bredda rekryteringen till högskolan och därmed öka den etniska och sociala mångfalden. *Hälsopolitiken* inriktas på att folkhälsan skall förbättras och skillnaderna i ohälsa minska. Inom *demokratipolitiken* vidtas åtgärder som ökar möjligheterna för personer med invandrabakgrund att delta i den demokratiska processen.

Kulturpolitiken skall verka för allas möjlighet till kulturupplevelser och eget skapande samt för möten mellan olika kulturer inom landet.

3.5 Insatser

3.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Integration på nationell, regional och lokal nivå

Statens insatser följer den integrationspolitiska propositionens inriktning. Ett samlat åtgärdsprogram genomförs för att få integrationsperspektivet att genomsyra alla politikområden. Utbildning om integration pågår inom Regeringskansliet och för myndighetschefer. Verksförordningen har ändrats så att myndigheterna skall ta hänsyn till integrationspolitikens krav på verksamheten. I en särskild förordning regleras myndigheternas ansvar för att genomföra politiken. Flera statliga myndigheter har i sina regleringsbrev fått i uppdrag att vidta särskilda insatser så att de integrationspolitiska målen får genomslag i deras verksamhet. Myndigheterna skall sedan rapportera resultatet av insatserna till regeringen. Integrationsverket har på nationell nivå ansvar för att följa och utvärdera samhällsutvecklingen ur ett integrationspolitiskt perspektiv.

Integrationen stimuleras också genom insatser på regional och lokal nivå. Länsstyrelserna har fått i uppdrag att, utifrån sina olika förutsätt-

ningar, utveckla det integrationspolitiska arbetet. Länsstyrelserna i Stockholms, Skåne och Västra Götalands län har sedan år 1999 särskilda medel för att i samråd med Integrationsverket bedriva ett aktivt integrationsbefrämjande arbete. Enligt Integrationsverkets rapport om länsstyrelsernas integrationspolitiska arbete under år 1999 har det första året präglats av omställning och byte av tankemönster från invandrapolitik till integrationspolitik. Ett förankringsarbete pågår inom flera länsstyrelser för att införliva de integrationspolitiska målen i den ordinarie verksamheten.

Integrationsverket har också en viktig uppgift när det gäller att uppmärksamma och stimulera kommunernas integrationsarbete. Varje år anordnar Integrationsverket i samverkan med Svenska Kommunförbundet en nationell konferens om integration för att bidra till att kommunernas arbete med integration utvecklas. Kommunernas integrationsarbete, oftast i samverkan med det lokala organisationslivet, kan också i vissa fall få projektstöd från Integrationsverket.

Etnisk mångfald

Myndigheternas uppgift att fortlöpande beakta samhällets etniska och kulturella mångfald när verksamheten utformas och bedrivs innebär också att den etniska och kulturella mångfalden bland de anställda är ett viktigt inslag. Enligt lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet skall arbetsgivare bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja etnisk mångfald i arbetslivet. DO har utarbetat en handbok med råd för sådana aktiva åtgärder. Regeringen har uppdragit åt samtliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen att upprätta handlingsplaner för att främja etnisk mångfald bland de anställda. En sådan handlingsplan har också tagits fram inom Regeringskansliet.

Integrationsverket har som prioriterad uppgift att stimulera kommunerna att öka den etniska mångfalden i arbetslivet. Verket har fått ett särskilt uppdrag att aktivt bidra till att främja den etniska mångfalden inom den kommunala sektorn. Bland annat skall verket stimulera kommunerna att utveckla sitt mångfaldsarbete genom utmärkelsen "Årets mångfaldskommun". Under hösten 2000 beslutar Integrationsverket i samråd med DO och Svenska Kommunförbundet vilken kommun som skall få utmärkelsen.

Främjande av integration

Integrationsverket kan bevilja stöd till projekt som syftar till att stimulera integrationsprocesserna i samhället eller till att förebygga och motverka, främlingsfientlighet, rasism, och etnisk diskriminering. Invandrarnas riksorganisationer får statsbidrag till sin verksamhet och nya organisationer etableringsbidrag för att kunna bygga upp en riksorganisation.

Ett nytt statsbidragssystem för organisationer som främjar integration genomförs stegvis med början år 2001 inom ramen för befintliga resurser. Detta system är mer inriktat på organisationernas verksamhet och bidragets användning kommer också att kunna följas upp. Enligt regeringens bedömning ger det nya bidragssystemet organisationerna ökade möjligheter att arbeta integrationsbefrämjande. Integrationsverket har hjälpt invandrarnas riksorganisationer att utveckla sina verksamheter efter de nya bidragsreglerna. Integrationsverket har också fått i uppdrag att under innevarande år utveckla en ändamålsenlig samrådsform med organisationerna.

Rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering

DO har enligt lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering som uppgift att motverka etnisk diskriminering i arbetslivet och på andra samhällsområden. Lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet trädde i kraft den 1 maj 1999. Den nya lagens tillämpning är vidare än den tidigare och ställer krav på arbetsgivaren att vidta aktiva åtgärder. Integrationsverket har till uppgift att förebygga och motverka rasism, främlingsfientlighet och även etnisk diskriminering som inte direkt faller under DO:s ansvar.

Regeringen har tagit ett samlat grepp om arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering för att ge det en mera strukturerad form och därmed en långsiktighet och kontinuitet som saknas i dag. Inom Regeringskansliet utarbetas för närvarande en nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. Arbetet med en sådan plan är en process i flera steg.

Det första steget i arbetet togs när regeringen i april 2000 presenterade tio initiativ i kampen mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering

och gav ett antal uppdrag till Integrationsverket. Uppdragen berör även DO och de bägge myndigheterna skall i samråd fördela olika delar av uppdragen mellan sig.

Ett av uppdragen är att bygga upp en nationell kunskapsbank om arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering samt att utveckla en rådgivande och stödjande verksamhet för kommuner och andra som har behov av stöd i arbetet med att bekämpa rasistiska och främlingsfientliga tendenser på det lokala planet.

Ett annat uppdrag innebär att Integrationsverket m.fl. skall föra en dialog med organisationer, kommuner, engagerade personer och andra inom området. Syftet med dialogen är att skapa en bred uppslutning kring arbetet med den nationella handlingsplanen och att hämta in förslag på åtgärder som kan behövas liksom synpunkter på uppläggnings- och inriktningen på planen. Det är regeringens uppfattning att det opinionsbildande arbetet mot rasism och främlingsfientlighet bedrivs bäst av organisationer, föreningar och partier.

Integrationsverket skall också i samverkan med DO genomföra informations- och utbildningsinsatser så att kunskapen om såväl mekanismer bakom etnisk diskriminering som de gällande reglerna på området ökar. Integrationsverket skall vidare tillsammans med Brottsoffermyndigheten stimulera till åtgärder för att öka kunskapen bland personer som kommer i kontakt med offer för brott med rasistiska och främlingsfientliga inslag. Arbetet kommer också att ske i samverkan med Brottsofferjourernas Riksförbund.

Handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering innehåller också en satsning på 30 miljoner kronor från Allmänna arvsfonden under de närmaste tre åren på ungdomsföreningar som själva eller i samverkan med andra utvecklar nya verksamheter och metoder i arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering.

Även inom EU har den etniska diskrimineringen uppmärksamats. I november 1999 lade kommissionen fram ett "diskrimineringspaket" med bl.a. förslag till direktiv mot etnisk diskriminering. Det omfattar, förutom arbetslivet, även bl.a. socialförsäkringsområdet och utbildning samt tillgången till varor och tjänster. Direktivet antogs av ministerrådet i juni 2000 och kan komma att skärpa kraven på lagstiftningen mot etnisk diskriminering framför allt inom andra områden än inom arbetslivet.

Introduktion av nyanlända

Integrationsverket har en viktig uppgift att stödja och följa kommunernas introduktion och även uppmärksamma övriga nyanlända invandrares behov.

Staten ger ersättning till kommunerna när de tar emot flyktingar och vissa av deras anhöriga enligt förordningen (1990:927) om statlig ersättning till kommunerna för flyktingmottagande m.m. Målet är att individen skall kunna försörja sig själv och ta del i samhällslivet. Normalt bör en bas för det fortsatta livet i Sverige kunna skapas inom två år om introduktionen sker på heltid. En särskild schablonersättning skall täcka kommunens kostnader för den enskildes försörjning och för undervisning i svenska från det år flyktingen tas emot och ytterligare tre år. Ersättningen innefattar också vissa andra kostnader som följer av flyktingmottagandet.

Hemutrustningslån

När flyktingar och deras anhörig bosätter sig i en kommun kan de också få statliga lån till hemutrustning. Dessa administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Svenskt medborgarskap

Möjligheten att få svenskt medborgarskap har stor betydelse för integrationen i det svenska samhället. Regeringen har i juni 2000 lämnat ett förslag till ny lag om svenskt medborgarskap till riksdagen genom propositionen 1999/2000:147 Lag om svenskt medborgarskap. Förslaget innebär bl.a. att det skall bli fullt ut möjligt att ha dubbelt medborgarskap samt att det underlättas för barn och ungdomar att bli svenska medborgare. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2001.

3.5.2 Insatser inom övriga politikområden

Målen för integrationspolitiken uppnås endast i begränsad omfattning genom insatser inom integrationspolitiken. Av stor betydelse för hur de integrationspolitiska målen uppnås är de insatser som sker genom den generella politiken. Dessa insatser redovisas närmare inom respektive politik- och utgiftsområde.

3.6 Resultatbedömning

Integrationspolitikens mål för år 2000 är

- lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund,
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund, samt
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.

Tillståndet inom politikområdet

Situationen för invandrare på arbetsmarknaden har förbättrats jämfört med föregående år. Fortfarande är dock deras situation sämre än för befolkningen som helhet. Den öppna arbetslösheten bland hela befolkningen var 5,6 procent i december 1999, en knapp minskning med en procentenhet jämfört med år 1998. Arbetslösheten bland dem som är födda utomlands har minskat från 15 procent år 1998 till 13 procent år 1999. Speciellt stor har minskningen varit för invandrare från Bosnien, från 38 procent till 27 procent. För utomeuropeiska medborgare var den registrerade arbetslösheten 24 procent år 1999 jämfört med 32 procent år 1998. En stor del av de utomeuropeiska medborgarna står alltså utanför arbetsmarknaden. Men även bland dessa har sysselsättningen ökat mellan åren 1998 och 1999, från 44 procent till 50 procent. Denna siffra är dock långt under sysselsättningsgraden för personer födda i Sverige som är ca 76 procent.

Under de senaste åren har således invandrare i en allt större utsträckning fått arbete. Arbetsgivare har också i ökad utsträckning fått en insikt om vikten av etnisk och kulturell mångfald i arbetslivet. Kommuner och landsting har särskilt uppmärksammat behovet av etnisk mångfald när de rekryterar personal till vård och omsorg. Även de statliga myndigheterna har i sina kompetensförsörjningsplaner visat en ökad medvetenhet om behovet av etnisk och kulturell mångfald.

Av de utländska medborgare som har kommit till Sverige under de senaste 15 åren är det en avsevärt större andel som har låga inkomster, än infödda svenskar. År 1998 när arbetslösheten började minska markant bland dem som är födda utomlands, sjönk också för första gången under 1990-talet antalet socialbidragstagare. Sannolikt

innebär detta att ekonomin har förbättrats för många grupper av utrikes födda. Någon säker inkomstatistik för åren 1998 och 1999 finns ännu inte.

Att de utrikes föddas hälsa är sämre än jämförbara svenskföddas beror på flera olika faktorer bl.a. sämre levnadsförhållanden och sämre utbyggnad av hälsovård i hemlandet. Integrationsverket har uppmärksammat kommuner och landsting på behovet av att ta hänsyn till nyanlända flyktingars hälsa vid introduktionen. Regeringen har också redovisat en nationell handlingsplan för utveckling av svensk hälso- och sjukvård till riksdagen. I planen framhålls att för att den framtida hälso- och sjukvården skall kunna möta den ökande etniska och kulturella mångfalden i patientgruppen måste detta beaktas i medborgarorienteringen av hälso- och sjukvården.

I genomsnitt har utrikes födda samma utbildningsnivå som personer födda i Sverige, men spridningen är större. Nyanlända behandlas ofta som en homogen grupp med samma slags behov av initialt stöd i Sverige. Av de som kommer är många akademiker med mycket lång utbildning. Andra har ingen utbildning alls och är nästan analfabeter. Integrationsverket har under året arbetat tillsammans med kommuner och landsting för att utveckla introduktionen så att den skall utgå från individens bakgrund och förutsättningar.

Tillgången på komplettering av utländsk utbildning motsvarar fortfarande inte efterfrågan och många kompletteringar tar lång tid. Trots stora ansträngningar finns det fortfarande en social och etnisk snedrekrytering till högskoleutbildningar.

Under de senaste åren har förskolans träning i modersmål minskat och det finns brister även i undervisningen i svenska som andraspråk. Integrationsverket framhåller denna utveckling som allvarlig och befarar framtida hinder för tvåspråkiga elevers vidareutbildning och möjligheter till försörjning.

De polisanmälda brotten med främlingsfientliga eller rasistiska inslag (och där det är "minoritetsgrupper" som utsatts för våld av personer som tillhör majoritetsbefolkningen) fortsatte att öka mellan åren 1998 och 1999, dock inte lika kraftigt som under tidigare år. Den totala ökningen av antalet sådana brott år 1999 jämfört med år 1998 var 7 procent medan motsvarande ökning året innan var 26 procent.

Det vanligaste brottet var olaga hot (436 fall, jämfört med 422 året innan). Härfter följer misshandel (427, jämfört med 382 året innan) samt ofredande (390, jämfört med 358 året innan). Hets mot folkgrupp har under år 1999 minskat från 257 fall till 249, men detta utgör ändå en hög nivå i förhållande till år 1997 (166 fall).

De grova misshandelsbrotten med främlingsfientliga eller rasistiska inslag ökade endast ett fall under år 1999 men ökningen mot år 1997 är markant (nära en tredubbling). Statistiken påverkas dock av variationer i både upptäcknings- och anmälningsbenägenhet som i sin tur kan påverkas bl.a. av polisiära insatser och massmedial uppmärksamhet kring rasistiska brott.

3.6.1 Resultat

Uppföljning av integrationspolitiken

De integrationspolitiska målen tar tid att förverkliga. Effekterna av de redovisade statliga insatserna inom politikområdet till följd av den integrationspolitiska propositionen kan ännu inte avläsas. Integrationsverket, som har ansvaret för att följa upp hur integrationspolitikens mål och synsätt får genomslag inom olika områden, följer utvecklingen bl.a. inom arbetsmarknaden och arbetslivet, utsatta bostadsområden och delaktigheten i samhället. En slutrapport från det utvecklingsarbete som bedrivits med statligt stöd i utsatta bostadsområden genom de s.k. Blommanpengarna, lämnades till regeringen i augusti 2000. Syftet med utvecklingsarbetet var bl.a. att öka arbetskraftsdeltagandet bland dem som bor i dessa bostadsområden. Åtgärderna skulle ske i samråd med de boende. Enligt rapporten har arbetskraftsdeltagandet ökat i de bostadsområden där utvecklingsarbetet bedrivits. Ökningen kan dock inte direkt härledas till de insatser som skett med stöd av Blommanpengarna utan är sannolikt en följd av den allmänna förbättringen på arbetsmarknaden. Resultatet av utvecklingsinsatserna i storstadsregionerna redovisas närmare under politikområdet Storstadspolitik, avsnitt 4 inom detta utgiftsområde.

En studie om hur arbetsmarknadens strukturer påverkar möjligheterna till egen försörjning kommer att redovisas till regeringen under år 2000. Vidare kommer Integrationsverket att lämna en analys av valdeltagandet i vissa utsatta bostadsområden under december 2000.

Främjande av integration

Under år 1999 har Integrationsverket lämnat ekonomiskt stöd till 81 projekt för att stimulera integrationsprocesserna i samhället. De projekt som fått stöd har rört områdena delaktighet, metodutveckling inom skolan, arbetsmarknad, mångfald i folkrörelser, jämställdhet, rasism och främlingsfientlighet och kunskapsinhämtning. Elva projekt som uppmärksammat unga kvinnors situation har fått bidrag. Huvuddelen av stödet har gått till föreningar, organisationer och religiösa sammanslutningar, men även kommuner och kommundelar i samverkan med andra aktörer har fått stöd. Effekterna av dessa projekt är ännu för tidigt att bedöma, men de kommer att följas upp av Integrationsverket.

Regeringen har också givit Integrationsverket i uppdrag att studera situationen för utsatta flickor med utländsk bakgrund samt redovisa åtgärder och metoder för att stärka deras ställning. Uppdraget redovisades till regeringen i juni 2000 i rapporten "Låt oss tala om flickor" (Integrationsverkets rapportserie 2000:6). Av rapporten framgår bl.a. att det förekommer att flickor avbryter sin skolgång på grund av familjeskäl eller inte genomför gymnasiestudier. Antalet flickor i denna situation är relativt litet, men problemet kan vara stort för dem som är berörda. Det finns också ett mörkertal när det gäller omfattningen av t.ex. tvångsåktenskap.

I rapporten föreslås en rad åtgärder i syfte att underlätta för utsatta flickor att slutföra sina studier på samma villkor som andra. Ärendet bereds nu inom Regeringskansliet.

Introduktion av nyanlända

Integrationsverket har kartlagt kommunernas introduktion för nyanlända invandrare. Kartläggningen visar att introduktionsplanerna och insatser i samband med dem i ökad utsträckning har anpassats till individen. Utvecklingen beror delvis på det förbättrade arbetsmarknadsläget, men verkets arbete med att förankra de integrationspolitiska målen har också bidragit. Kartläggningen visar att det fortfarande finns brister i den kommunala introduktionsverksamheten. Resultaten tyder sammantaget på att regeringens målsättning om större individualisering och en bättre samverkan mellan aktörer i introduktionen ännu inte är uppfylld i en majoritet av kommunerna.

Integrationsverket följer och stödjer projekt i fyra kommuner där föreningar och organisationer medverkar i introduktionen. Kommunerna och deltagande föreningar och organisationer har olika karaktär, men målet för samtliga projekt är gemensamt; delaktighet och försörjning. En delrapport för projektet "Vägar in i Sverige" lämnades till regeringen i februari 2000 (Integrationsverkets rapportserie 2000:3). Rapporten är en förstudie till det fortsatta arbetet med att redovisa bl.a. vilken betydelse olika stödstrukturer i form av nätverk, kooperativ och föreningsliv har för integrationen. Slutrapporten skall också visa hur nyanlända invandrades möjligheter till delaktighet och försörjning utvecklats och de strukturella hinder som kan finnas för egen försörjning och delaktighet.

För att utveckla ett nationellt uppföljnings-system för kommunernas introduktion för nyanlända invandrare, startade Integrationsverket under år 1999 ett pilotprojekt med tre kommuner. Arbetet fortsätter under hela 2000 och erfarenheter hos personer som gått igenom introduktionsprogram ingår som en viktig del i uppföljningen. Den nationella ansatsen innebär möjligheter att göra jämförelser mellan kommuner och regioner. Inom ramen för detta arbete har Integrationsverket också genomfört en uppföljning av kommunernas kostnader för flyktingar mottagna åren 1995 och 1996 i samarbete med Svenska Kommunförbundet. En rapport överlämnades till regeringen den 1 september 2000.

Tidigare uppföljningar av hur väl ersättningarna täckt kommunernas kostnader har gjorts för åren 1991–1994. I stort nådde kostnadstäckningen knappt upp till 100 procent, sånär som år 1994, då ett tillfälligt "stimulansbidrag" gav ett visst överskott.

Resultaten för 1995 och 1996 års mottagna flyktingar visar att kommunerna totalt sett inte fått täckning för sina genomsnittliga kostnader för introduktionsinsatserna. Kostnadsunderskottet för de båda åren uppskattas till 13 respektive 20 procent. Det innebär en återgång till de nivåer som gällde för mottagna flyktingar åren 1992 och 1993, och kostnadsutfallet för 1995 och 1996 motsvarar den genomsnittliga nivån för hela 1990-talet. Kostnadsutvecklingen jämfört med 1994 års mottagna kan i sin helhet hänföras till ökade kostnader för socialbidrag. Dessa har ökat från ca 115 000 kronor till ca 140 000 kronor per flykting, räknat över en genomsnittlig tid av tre och ett halvt år.

Uppföljningen visar vidare att det finns skillnader mellan kommuntyper vad gäller kostnadstäckning. Det är i första hand storstäderna, förortskommuner och de större och mellanstora städerna som inte fått kostnadstäckning, medan övriga kommuntyper däremot generellt får ett överskott.

En rapport överlämnades också till regeringen den 21 februari 2000 om hur myndigheter och kommuner tagit hänsyn till nyanlända invandrarers särskilda situation i sin verksamhet.

Integrationsverket har även följt upp hur myndigheter har anpassat sin information till nyanlända invandrare.

Förkortade väntetider för flyktingar att få bostad

Integrationsverket och Migrationsverket har gemensamt fått i uppdrag att se över rutiner och samarbetsformer för att effektivisera arbetet med att anvisa en bostad till personer som vistas på Migrationsverkets anläggningar när de får uppehållstillstånd. Resultatet av översynen skall leda till att väntetiden förkortas och att kostnaderna för asylmottagandet minskar med 10 miljoner kronor per år fr.o.m år 2000.

I en delrapport till regeringen i maj 2000 redovisar de båda verken hittills genomförda åtgärder. Uppdraget avser en liten och begränsad grupp inom flyktingmottagandet. Andelen kommunbosatta efter anvisning från Integrationsverket är mellan 10-15 procent av det totala

flyktingmottagandet i kommunerna. För år 2000 beräknas en tillfällig ökning av anvisningsbehovet. De följande åren beräknas behovet återgå till nuvarande nivå. En bedömning som verken gör är att bosättningstiden kan förkortas med 14 dagar. En slutrapport skall lämnas den 1 mars 2001.

Kommunmottagandet av flyktingar

Under år 1999 togs 9 000 personer som beviljats permanent uppehållstillstånd som flyktingar eller av humanitära skäl samt anhöriga till dessa emot i kommunerna. Det låga kommunmottagandet berodde delvis på att flyktingar från Kosovo fick tidsbegränsade uppehållstillstånd.

Det stora flertalet av de personer som beviljats uppehållstillstånd som flyktingar eller av humanitära skäl har bött i eget boende i en kommun under den tid asylansökan prövats. De blir sedan kvar i samma kommun när uppehållstillståndet beviljats. Huvuddelen bosätter sig i storstäderna trots svårigheterna att få en permanent bostad där.

Integrationsverket har medverkat då 924 flyktingar från Migrationsverkets mottagningsenhet bosatt sig i kommuner samt vid direktplacering i kommuner av 611 organiserat överförda skyddsbehövande. Schablonersättning betalades ut för 1 381 sekundärflyttningar, av vilka 1 266 var förstagångsflyttningar och 115 andragångsflyttningar. Ett projekt för att utveckla och fördjupa informationen inför bosättningen i en kommun har startats. Syftet är att den enskilde vid valet av bostadsort skall kunna bedöma sina försörjningsmöjligheter och andra faktorer av betydelse för ett bra liv i Sverige.

Under år 2000 beräknas mottagandet av flyktingar i kommunerna öka med 65 procent till 15 000. Under år 2001 väntas en nedgång ske till 12 200 personer. Besluten om uppehållstillstånd under år 2000 kommer att koncentreras till den senare delen av året och därför till största delen att påverka anslaget för ersättningsutbetalningarna till kommunerna åren 2001 och 2002.

Tabell 3.2 Kommunmottagande åren 1991–2003

1991	19 000
1992	18 500
1993	25 200
1994	62 300
1995	15 900
1996	6 800
1997	13 600
1998	11 900
1999	9 000
2000	15 000 *
2001	12 200 *
2002	12 200 *
2003	12 200 *

* Prognos

Hemutrustningslån

Flyktingar och vissa andra utlänningar har möjlighet att söka statliga lån för att kunna köpa möbler och annan hemutrustning när de får en egen bostad i Sverige. Under senare år har regeringen uppmärksammat de ekonomiska problem som kan uppstå när inkomsterna inte räcker för att betala tillbaka lånen. Regeringen har därför, efter riksdagens godkännande, sänkt de maximala lånebeloppen den 1 januari 1997 och den 1 januari 1999. Denna sänkning och lägre marknadsräntor har därtill inneburit att anslagskostnaderna för att täcka underskott i låneverksamheten minskat avsevärt. Antalet nytillkomna lån, som är en avspiegling av hur många personer som tas emot i kommunerna, har däremot legat relativt konstant de senaste åren.

Åtgärder mot etnisk diskriminering

Den 1 maj 1999 trädde den nya lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet i kraft. Lagen ställer krav på arbetsgivaren att vidta aktiva åtgärder för etnisk mångfald i arbetslivet. Tyngdpunkten i Ombudsmannens mot etnisk diskriminering (DO) insatser under året har legat på att informera om vad den nya lagen innebär. Tillsammans har DO, JämO, HomO och Handikappombudsmannen skrivit en rekryteringshandbok, "Rekrytera utan att diskriminera". DO har även samarbetat med myndigheter som t.ex. Integrationsverket,

Brottsoffermyndigheten, Arbetsmarknadsverket och Riksåklagaren. DO har också fortsatt sina kontakter med arbetsmarknadens parter i syfte att identifiera förekomsten av diskriminering och söka motverka denna. Vidare har DO medverkat i åklagarutbildningen och haft kontakter med Svenska kyrkan angående krav på medlemskap för att få anställning.

Den nya lagen har enligt DO bl.a. lett till ett ökat antal anmälningar mot etnisk diskriminering. Antalet anmälningar till DO om etnisk diskriminering i arbetslivet har ökat från 121 år 1998 till 184 anmälningar år 1999. Första kvartalet i år visar på en fortsatt ökning.

I förarbetena till lagen anges att DO i första hand skall försöka förmå arbetsgivare att följa lagen frivilligt. Många av dem som gör anmälningar får upprättelse genom förlikning. Sedan januari 1999 har 26 anmälningar resulterat i förlikning. DO uppger att många av dessa har inneburit bättre upprättelse än vad en dom i Arbetsdomstolen hade kunnat ge. Arbetsgivarens vilja att göra upp utanför domstol har ökat i och med den nya och starkare lagen.

DO har också stämt arbetsgivare till Arbetsdomstolen tre gånger under det senaste året, varav en stämning slutade i förlikning och en drogs tillbaka. Den tredje har ännu inte avgjorts.

Det är i första hand den fackliga organisationen som har rätt att föra talan vid en anmälan om diskriminering. Majoriteten, eller närmare 70 procent av dem som gör anmälan till DO, tillhör en facklig organisation, vilket innebär att många anmälningar till DO handläggs av de fackliga organisationerna. DO anser att det finns brister i kunskap och rutiner om diskrimineringsfrågor hos flertalet av dessa organisationer.

Det är ännu för tidigt att bedöma den nya lagens effekter. Detta beror bl. a. på att det tar en viss tid innan en anmälan avgörs till följd av behovet av utredning och överläggningar med organisationerna. DO anser dock att lagen gett DO förutsättningar att, tillsammans med arbetsmarknadens parter, på allvar och strukturerat börja arbeta för att ingen skall bli nekad anställning eller befordran eller bli sämre behandlad på arbetsplatsen på grund av etnisk tillhörighet.

Under år 1999 gjordes också 307 anmälningar om etnisk diskriminering inom andra samhällsområden, vilket är en obetydlig ökning jämfört med år 1998 då antalet anmälningar var 298. Ökningen är större om man jämför med antalet anmälningar år 1997 som då var 257. Anmälningarna ökar framför allt inom rättsväsendet och inom

arbetsmarknadsområdet. I första hand anmäls arbetsförmedlingarna. Men även inom utbildningsområdet är anmälningarna många. Däremot har antalet anmälningar om bostadsdiskriminering minskat.

Etnisk mångfald

En uppföljning som gjorts av regeringens uppdrag till de statliga myndigheterna att upprätta handlingsplaner för att främja etnisk mångfald bland sina anställda visar att drygt 20 procent av de berörda 249 myndigheterna hade upprättat sådana den 1 mars 2000. Många myndigheter har även påbörjat eller planerar att påbörja detta arbete under år 2000. Totalt sett har omkring hälften av myndigheterna uppgivit att de på ett eller annat sätt arbetar med handlingsplaner. Ytterligare ett antal myndigheter redovisar att de vidtar andra aktiva åtgärder för att främja den etniska mångfalden bland personalen. Sammantaget visar uppföljningen på en ökad medvetenhet om mångfaldsfrågor ute på myndigheterna jämfört med föregående år.

3.6.2 Analys och slutsatser

Tillståndet inom området är inte tillfredsställande i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Segregationen i det svenska samhället är fortfarande stor och många människor med utländsk bakgrund upplever det svenska samhället som diskriminerande och ställer krav på att större insatser görs för att alla skall behandlas lika oavsett kön, klass och etnisk bakgrund. Att nå lösningar på segregation, utanförskap och etnisk diskriminering är ett långsiktigt arbete.

Regeringen kommer att fortsätta prioritera insatser som bidrar till en ökad integration och till att den etniska mångfalden i samhället tas tillvara. Arbetet med att införliva de integrationspolitiska målen inom olika sektorer skall ske med full kraft. Den etniska och kulturella mångfalden i samhället skall främjas. För att integrationen skall bli lyckad krävs en god start i det nya landet. Därför är det viktigt att Integrationsverkets arbete för att stimulera kommunerna att förbättra och utveckla introduktionen av nyanlända får hög prioritet. Samtidigt är det angeläget att fler invandrare får arbete och utbildning. De generella insatser som sker inom bl.a. arbetsmarknads- och utbildningspolitiken måste också

komma personer med invandrabakgrund till del. I detta sammanhang bör också könsperspektivet uppmärksammas.

Särskild satsning på sysselsättning och förbättrad introduktion

Enligt regeringens prioriteringar i vårpropositionen 2000 avsätts 100 miljoner kronor per år 2001–2003 till ett brett program för att öka sysselsättningen bland invandrare. I programmet ingår följande insatser:

- kompletterande utbildning för invandrare med utländsk utbildning inom hälso- och sjukvårdsområdet, läraryrket och teknik/naturvetenskap,
- validering av utländsk yrkeskompetens,
- vårdutbildning för arbetslösa invandrare inom primärvård och äldreomsorg,
- förbättring av svenskundervisning och introduktion av nyanlända,
- försöksverksamhet med alternativ platsförmedling för invandrare,
- stimulering av etnisk och kulturell mångfald inom offentlig förvaltning och privata företag främst inom samhällsvetenskap, data, juridik och ekonomi,
- rådgivning för invandrare som startar och driver småföretag.

De föreslagna medlen har i vårpropositionen tillsvidare förts till utgiftsområde 8. En arbetsgrupp inom Regeringskansliet har haft i uppdrag att bereda genomförandet av satsningen och föreslå hur medlen skall fördelas. På basis av detta arbete föreslår regeringen att 65 miljoner kronor skall användas för utbildningsinsatser inom vården och andra bristyrken och föras till utgiftsområde 13 Arbetsmarknadspolitik. För validering av utländsk yrkeskompetens avsätts 7,5 miljoner kronor som förs till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Vidare föreslår regeringen att sammanlagt 20 miljoner kronor disponeras för en särskild satsning på att förbättra introduktionen och svenskundervisningen för invandrare. Medlen skall bl.a. användas för:

- samverkan mellan kommuner med syfte att öka elevunderlaget och möjliggöra differentiering och effektivisering av svenskundervisningen,

- samverkan mellan kommuner och mellan kommuner och andra aktörer i introduktionsarbetet,
- utveckling av arbetsplatsförlagd introduktion,
- metodutveckling (bl.a. alternativa undervisningsmetoder) och skräddarsydda introduktionsinsatser för personer med olika yrkesbakgrund/behov
- kompetensutveckling av sfi-lärare

Både Integrationsverket och Skolverket har viktiga roller i detta arbete, liksom Svenska Kommunförbundet. Av medlen förs 7,5 miljoner kronor till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Samma belopp bör disponeras av Integrationsverket. Därutöver bör 5 miljoner kronor ligga kvar inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar för att senare kunna disponeras av regeringen för liknande ändamål och utvärdering.

Regeringen föreslår vidare att Integrationsverket får disponera 5 miljoner kronor för att stimulera till ökad etnisk och kulturell mångfald inom den offentliga och privata sektorn.

Slutligen föreslår regeringen att 2,5 miljoner kronor förs till utgiftsområde 24 Näringsliv för rådgivningsverksamhet till företagare med invandrarbakgrund.

Integrationsverket

Den verksamhet som bedrivs av Integrationsverket är långsiktig och det tar tid innan olika åtgärder ger effekter. Regeringens bedömning är att Integrationsverket de kommande åren skall fokusera än mer på sina huvuduppgifter; introduktion för nyanlända invandrare, verka för lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, förebygga och motverka främlingsfientlighet, rasism och etnisk diskriminering samt uppföljning och utvärdering av samhällsutvecklingen. De verksamheter som skall prioriteras är åtgärder för att förbättra introduktionen, arbetet med en nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. Därtill skall ett strategiskt och systematiskt uppföljningsarbete för hur väl det integrationspolitiska målen uppfylls inom olika samhällssektorer bedrivs. Detta ligger också i linje med den bedömning som Integrationsverket gjort i en rapport till regeringen om strate-

gisk utveckling, prioritering och fokusering av verkets verksamhet.

Kommunmottagandet och bostäder till flyktingar

Under de senaste åren har storstädernas andel av nyanlända flyktingar m.fl. ökat kraftigt. Enligt gällande prognoser väntas också kommunmottagandet av flyktingar öka markant under de kommande åren. Detta sker samtidigt som tillgången på lämpliga bostäder har minskat i storstadsområdena. Följden har blivit att framför allt storstadskommunerna i många fall inte kan erbjuda vare sig enskilda eller familjer ett rimligt boende och därmed goda förutsättningar för en introduktion till det svenska samhället. Samtidigt finns det många kommuner som har tillgång till goda bostadslösningar och som kan erbjuda bra introduktionsprogram.

Integrationsverket har i en skrivelse till regeringen begärt att under en begränsad tidsperiod få kompensera kommuner som i organiserade former tar emot flyktingar och ger dem bra introduktion, efter att de bott en kortare tid i storstadskommunerna. Regeringen bedömer, med hänvisning till den rådande situationen i storstäderna, att Integrationsverket under år 2001 skall få pröva att ge kommuner visst stimulansbidrag för att ta emot flyktingar som ursprungligen togs emot i storstäderna.

Insatser mot främlingsfientlighet, rasism och etnisk diskriminering

Insatser för att motverka diskriminering, främlingsfientlighet och rasism har fortsatt hög prioritet och arbetet med den nationella handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering kommer att drivas med full kraft. Både Integrationsverket och DO har en viktig roll i detta arbete. Under hösten kommer de bägge myndigheterna att samråda och lämna förslag till regeringen om hur de uppdrag som myndigheterna fått, som ett första steg i handlingsplanen, skall genomföras och hur kostnaderna för dessa skall fördelas.

Regeringen bedömer i likhet med DO att de resultat som lagen om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet har medfört, innebär att DO nu fått bättre förutsättningar för att mer aktivt arbeta för att motverka etnisk diskriminering. Det är dock angeläget att öka kunskapen i

samhället om etnisk diskriminering. Detta gäller inte minst på lokal nivå. På olika håll i landet tas nu initiativ till olika former av organiserat lokalt stöd för att motverka etnisk diskriminering. Sådana initiativ bör uppmuntras. DO bör därför få ökade möjligheter att arbeta med lokala nätverk för att bl.a. utbilda nyckelpersoner i antidiskrimineringsarbete. Tillräckliga resurser måste också finnas för att DO skall kunna driva anmälningar om etnisk diskriminering i arbetslivet till rättslig prövning. Därtill kommer de insatser som DO skall genomföra inom ramen för den nationella handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. DO bör därför förstärkas med 4 miljoner kronor.

Regeringen ser också allvarligt på brott som hets mot folkgrupp och trakasserier som har samband med bl.a. etnicitet. Inom ramen för lagen om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet ställs krav på arbetsgivaren att förebygga och förhindra etniska trakasserier som hets mot folkgrupp på arbetsplatsen. Regeringen vill i detta sammanhang särskilt framhålla vikten av att DO i sin årliga rapport till regeringen fäster uppmärksamhet på om nuvarande lagstiftning brister i dessa avseenden. En prioriterad uppgift för DO bör vara att särskilt öka arbetsgivarnas kunskap om lagens krav i detta avseende. Mot bakgrund av vissa rasistiska gruppers verksamhet tillsattes i augusti 1998 en parlamentarisk kommitté (Ju 1998:04) med uppgift att bl.a. utreda om bestämmelsen om hets mot folkgrupp är tillräckligt effektiv i kampen mot nazistiska organisationer. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 oktober 2000. Till följd av detta kan ändringar i lagen om etnisk diskriminering i arbetslivet komma att övervägas.

Ökad delaktighet

Det är viktigt att fler personer med invandrarbakgrund deltar i den demokratiska processen. Inom Regeringskansliet bereds nu Demokratiutredningens betänkande *En uthållig demokrati! Politik för folkstyret på 2000-talet* (SOU 2000:1). Regeringen har i november år 1999 tillsatt en parlamentarisk kommitté (dir. 1999:98) med uppdrag att föreslå åtgärder som skall öka medborgarnas möjligheter till insyn och deltagande i den kommunala demokratin och stärka den kommunala demokratins funktionssätt och former. Kommittén skall bl.a. föreslå åtgärder som underlättar för personer med utländsk bak-

grund att åta sig och genomföra politiska förtroendeuppdrag och i övrigt få insyn i den kommunala verksamheten. Kommittén skall redovisa sina slutsatser till regeringen senast den 1 februari 2001.

Regeringen har också nyligen givit en särskild utredare (Ku 2000:01) i uppdrag att beskriva och analysera fördelningen av makt och inflytande inom olika samhällsområden ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Det övergripande syftet är att få breda kunskaper som underlag för konkreta insatser för att öka invandrares delaktighet i olika delar av samhällslivet och ge lika möjligheter till makt och inflytande åt alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Ett annat syfte är att möjliggöra en fördjupad samhällsdebatt om fördelningen av makt och inflytande ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Utredningen, som till stor del är av forskningskaraktär, skall särskilt samverka med Integrationsverket som har som en huvuduppgift att följa och utvärdera samhällsutvecklingen ur ett integrationspolitiskt perspektiv. En slutrapport skall lämnas senast den 31 december 2003.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna avseende myndigheterna inom politikområdet.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 10:1 Integrationsverket

Tabell 3.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	56 449	Anslags-sparande	20 145
2000	Anslag	82 580	Utgifts-prognos	88 725
2001	Förslag	83 731		
2002	Beräknat	85 053 ¹		
2003	Beräknat	87 219 ²		

¹Motsvarar 83 331 tkr i 2001 års prisnivå.

²Motsvarar 83 631 tkr i 2001 års prisnivå.

Integrationsverket är central förvaltningsmyndighet för integrationsfrågor. Verket har ett övergripande ansvar för att integrationspolitiska

mål och synsätt får genomslag inom olika samhällsområden samt för att aktivt stimulera integrationsprocesserna i samhället. En central uppgift för myndigheten är att följa och utvärdera samhällsutvecklingen mot bakgrund av samhällets etniska och kulturella mångfald.

Skillnaden mellan anslag och utfall under år 1999 beror på vissa eftersläpningar i verksamheten och på att den ännu inte riktigt kommit upp i full nivå enligt regeringens och riksdagens avsikter.

Regeringen har beslutat (Ku1999/3202/IM), att 5 miljoner kronor av anslagssparandet skall användas till insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering som ett första steg i en nationell handlingsplan för att motverka sådana företeelser. Därutöver disponerar regeringen 9 miljoner kronor av anslagssparandet för att fortsätta arbetet med handlingsplanen (Ku2000/634/IM).

Regeringens överväganden

Integrationsverkets verksamhetsmål var under år 1999 att öka kunskapen om hur de integrationspolitiska målen uppfyllts inom olika sektorer samt att arbeta aktivt för att verksamheter inom dessa sektorer tar ökad hänsyn till de integrationspolitiska målen och den etniska och kulturella mångfalden i samhället. När det gäller nyanlända invandrare och introduktionen var verksamhetsmålen att verka för bättre förutsättningar för försörjning och delaktighet i samhället och att bidra till att kommunernas introduktion anpassas till individen och i övrigt utvecklas efter vad som anges i den integrationspolitiska propositionen. Ett ytterligare verksamhetsmål var att organiserat överförda flyktingar skulle kunna bostätta sig direkt vid ankomsten till Sverige och att 90 procent av dem som bodde på statens anläggningar skulle få bostad i en kommun senast tre veckor efter att ärendet kommit till Integrationsverket.

Verket har följt den prioritering som regeringen har gjort i regleringsbrevet för 1999 och redovisar en rad insatser för att nå verksamhetsmålen.

Ett antal uppföljnings- och utvärderingsprojekt genomförs av Integrationsverket. Eftersom de flesta av projekten är långsiktiga och ännu inte har avslutats är det för tidigt att bedöma effekterna av verkets arbete. Under året har verket ägnat mycket arbete åt att sprida kunskap om integrationsperspektivet hos myndigheter,

kommuner och organisationer och att få dessa att utveckla egna verksamheter. Arbetet med att följa upp kommunernas introduktion och bidra till en förbättring och utveckling av denna har varit en prioriterad arbetsuppgift under året.

Målet att verka för bättre förutsättningar för alla nyanlända invandrare kan inte nås under ett år. För att klara målet att anpassa kommunernas introduktion till individens behov krävs ett långsiktigt arbete från Integrationsverkets sida. Ett sådant arbete pågår också. Målet att 90 procent av de personer som bor på Migrationsverkets anläggningar skall anvisas bostad i en kommun senast tre veckor efter det att ärendet inkommit till Integrationsverket uppnåddes nästan (89 procent).

Integrationsverket har under året arbetat i målens riktning. Myndighetens etablering har skett successivt med vissa eftersläpningar av verksamheten som följd. Integrationsverket fick därför ett stort anslagssparande för år 1999. Verksamheten pågår nu i enlighet med gällande riktlinjer för Integrationsverket och ett flertal uppdrag kommer att leda till konkreta resultat i år. Under år 2001 skall Integrationsverkets verksamhet fokuseras på huvuduppgifterna introduktion av nyanlända, främjande av integration, insatser mot främlingsfientlighet, rasism och etnisk diskriminering samt uppföljning och utvärdering.

Tabell 3.2 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor	
Anslag 2000	82 580
Pris- och löneomräkning	1 651
Finansiering av FoB-undersökning	- 500
Förslag 2001	83 731

3.8.2 10:2 Integrationsåtgärder

Tabell 3.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
1999	Utfall	37 628 ¹	Anslags-sparande	5 723
2000	Anslag	37 742	Utgifts-prognos	40 532
2001	Förslag	50 242		
2002	Beräknat	50 242		
2003	Beräknat	50 242		

¹Inklusive äldreanslaget 1995/96:D10 Åtgärder mot främlingsfientlighet och rasism.

Anslaget disponeras i huvudsak av Integrationsverket för åtgärder som stimulerar integrationsprocesserna i samhället och som förebygger och motverkar diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Anslaget skall också användas för förbättringar av introduktionen och för stimulans av etnisk och kulturell mångfald inom offentlig förvaltning och privata företag.

En mindre del av anslaget står till regeringens förfogande för olika initiativ i syfte att stärka integrationen samt för åtgärder till förbättrad introduktion.

Regeringens överväganden

Ett nytt statsbidragssystem för organisationer som främjar integration införs stegvis från och med år 2001 inom oförändrad ram.

17,5 miljoner kronor av de 100 miljoner kronor som i vårpropositionen 2000 tillförts utgiftsområdet för sysselsättningsskapande åtgärder för invandrare per år 2001–2003 skall föras till anslaget 10:2 Integrationsåtgärder. Av dessa medel skall Integrationsverket disponera 7,5 miljoner kronor för förbättring av introduktionen och 5 miljoner kronor för insatser i syfte att stimulera etnisk och kulturell mångfald i arbetslivet. Regeringen skall disponera 5 miljoner kronor för ytterligare insatser som kan behövas för att förbättra introduktionen och svenskundervisningen. Av dessa medel föreslås 1 miljon kronor avsättas för utvärdering av såväl befintliga som de nu föreslagna åtgärderna för att förbättra invandrarnas situation på arbetsmarknaden.

Regeringen föreslår vidare, i enlighet med den redovisning som gjorts i inledningen till politikområdet, att 65 miljoner kronor per år 2001–2003 förs till utgiftsområde 13 Arbetsmarknadspolitik, anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader. Till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, anslaget 25:15 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning förs 15 miljoner kronor för validering av utländsk kompetens samt förbättring av svenskundervisningen för invandrare. Vidare förs 2,5 miljoner kronor till utgiftsområde 24 Näringsliv, anslaget 38:2 Näringslivsutveckling, för rådgivningsverksamhet, riktad till invandrare som driver eller vill starta eget företag.

Tabell 3.4 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor	
Anslag 2000	37 742
Besparing	- 5 000
Stimulans för etnisk och kulturell mångfald	5 000
Svenskundervisning och introduktion	12 500
Förslag 2001	50 242

3.8.3 10:3 Kommunersättning vid flyktingmottagande

Tabell 3.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
1999	Utfall	2 193 703	Anslagskredit	142 309
2000	Anslag	2 301 404	Utgiftsprognos	2 080 675
2001	Förslag	2 238 565		
2002	Beräknat	2 399 646		
2003	Beräknat	2 263 589		

Via anslaget lämnar staten ersättning till kommuner och landsting så att deras kostnader för flyktingmottagande täcks. Utbetalningarna styrs av regelverket i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Flera ersättningsformer finns, varav den dominerande är schablonersättning. Denna ersättning är flerårig och börjar betalas ut månaden efter det att flyktingen har folkbokförts i en kommun. Kommunerna kan också, inom en för varje år fastställd medelsram, få ersättning för extraordinära kostnader i samband med att de tar emot flyktingar.

Beräkningen av anslaget utgår ifrån redan mottagna flyktingar samt prognoser om asylsökande, invandring av anhöriga till flyktingar samt kollektivt överförda flyktingar (kvotflyktingar) som kan väntas få tillstånd att bosätta sig i Sverige under de närmaste åren. För att t.ex. kunna beräkna schablonersättningarna för år 2001 måste man ta hänsyn till det månadsvisa kommunmottagandet fr.o.m. december 1998 t.o.m. november 2001. Den nuvarande prisutvecklingen, med låg eller ingen inflation, har underordnad betydelse för anslagsberäkningen. Eftersom

anslaget normalt omfattar några miljarder kronor kan däremot relativt små prognosavvikelser få fleråriga och ekonomiskt kännbara effekter. Anslagsberäkningarna påverkas också av antalet äldre och handikappade flyktingar samt eventuella sjukvårdsbehov.

Anslaget har tidigare tyngts av stort kreditutnyttjande. Under år 1999 började anslagskrediten amorteras av och beräknas under innevarande budgetår vändas till överskott – anslagssparande. Orsaken till den väntade anslagsbesparingen är att största delen av kommunmottagandet år 2000 kommer att ske i höst, vilket med gällande ersättningsregler förlägger utbetalningarna till efterföljande år.

Regeringens överväganden

Med utgångspunkt i tidigare faktiskt kommunmottagande och prognoserna för åren 2000 och 2001 (se tabell i avsnitt 3.6.1) beräknas anslagsbehovet år 2001 till 2 238 565 000 kronor.

För den tidsbegränsade verksamheten med stimulans av organiserad flyttning från storstäderna som regeringen avser att låta Integrationsverket få pröva och ersättning till kommunerna för extra ordinära kostnader får verket sammantaget disponera 30 miljoner kronor.

Tabell 3.6 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor	
Anslag 2000	2 301 404
Prisräkning	25 973
Minskade ersättningsutbetalningar	- 88 812
Förslag 2001	2 238 565

3.8.4 10:4 Hemutrustningslån

Tabell 3.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
1999	Utfall	32 283	Anslags-sparande	4 072
2000	Anslag	37 965	Utgifts-prognos	19 733
2001	Förslag	21 227		
2002	Beräknat	19 451		
2003	Beräknat	18 631		

Sedan 1991 kan flyktingar få statliga lån till hemutrustning när de får en bostad i Sverige. Villko-

ren för lånen, som administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN), regleras i förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar. Kapitalet lånas upp av Riksgäldskontoret på marknadsmässiga villkor. Underskottet i verksamheten, i huvudsak låneaftergifter och bristande inbetalningar av räntor och amorteringar, täcks av anslaget.

Anslagsbelastningen har gått ner kraftigt under senare år och stora belopp har kunnat föras tillbaka till statsbudgeten från anslaget i form av indragningar. Den låga marknadsräntan har haft stor betydelse för detta. Av de 81 442 000 kronor som anvisats för år 1999 återfördes 35 miljoner kronor till statskassan. Även detta budgetår bör det verkliga anslagsbehovet ligga väsentligt under vad som förts upp på statsbudgeten.

Regeringens överväganden

Omfattningen av låneverksamheten bestäms i första hand av antalet kommunmottagna flyktingar och deras behov av lån. Första året (1991) låg CSN:s upplåning hos Riksgäldskontoret på 190 miljoner kronor. I december i år beräknas upplåningen uppgå till 1 295 miljoner kronor och i slutet av år 2001 till 1 277 miljoner kronor.

För år 2001 beräknas anslagsbehovet till 21 227 000 kronor.

Tabell 3.8 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor	
Anslag 2000	37 965
Minskat resursbehov	- 16 738
Förslag 2001	21 227

3.8.5 10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

Tabell 3.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
1999	Utfall	7 748	Anslags-sparande	227
2000	Anslag	8 308	Utgifts-prognos	8 535
2001	Förslag	12 474		
2002	Beräknat	12 730 ¹		
2003	Beräknat	13 006 ²		

¹ Motsvarar 12 474 tkr i 2001 års prisnivå.

² Motsvarar 12 474 tkr i 2001 års prisnivå.

Från anslaget finansieras Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) samt Nämnden mot diskriminering.

Regeringens överväganden

Under år 1999 har DO haft två skilda regleringsbrev, med delvis olika mål. Orsaken var att den nya lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet trädde i kraft i maj 1999.

DO har arbetat både med enskilda ärenden samt med mer generella åtgärder och information för att minska den etniska diskrimineringen i arbetslivet. Utvecklingen under året visar att den nya lagen om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet har lett till att anmälningar om etnisk diskriminering ökat.

DO har samarbetat och drivit ett aktivt opinionsskapande arbete med myndigheter, näringsliv och organisationer för att förebygga etnisk diskriminering.

Enligt regeringens bedömning har verksamheten bedrivits enligt de riktlinjer som riksdagen och regeringen lagt fast och verksamhetsmålen har uppfyllts. DO har utfört de uppdrag och de aktiviteter som följer av målen.

I många fall kan det ta flera år innan de åtgärder som DO vidtar ger effekter. Med tanke på att den nya lagen som trädde i kraft den 1 maj 1999 måste hinna få genomslag är regeringens bedömning att de nuvarande målen och inriktningen bör behållas.

Våren 2000 gav regeringen Integrationsverket i uppdrag att bl.a. tillsammans med DO, genomföra en lång rad insatser för att motverka främlingsfientlighet, rasism och etnisk diskriminering. Insatserna skall utgöra ett första steg i arbetet med en nationell handlingsplan mot diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Regeringen har också gett verket särskilda medel för uppgiften. Integrationsverket skall återkomma till regeringen i september 2000 med en redovisning av hur uppdragen skall genomföras samt hur de anvisade medlen skall fördelas på respektive uppdrag och vilken av myndigheterna som skall utföra olika delar av uppdragen. DO har en central roll i detta arbete.

DO har i sitt budgetunderlag framfört behov av ytterligare resurser för att verksamheten skall kunna bedrivas enligt riksdagens och regeringens krav. Som tidigare redovisats (3.6.1) delar regeringen DO:s bedömning. För att den nya lagen

skall få genomslag i samhället måste DO kunna bedriva en omfattande tillsyns-, opinions-, informations- och utbildningsverksamhet. I detta arbete är det viktigt att DO kan ta tillvara lokala initiativ och nätverk och utbilda nyckelpersoner i antidiskrimineringsarbete. DO bör också ha tillräckliga resurser för de kostnader som kan uppstå när ärenden om diskriminering i arbetslivet tas till rättslig prövning. Det fortsatta arbetet med den nationella handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering innebär också krav på ytterligare insatser från DO. Regeringen bedömer därför att DO:s anslag skall ökas med 4 miljoner kronor.

Nämnden mot diskriminering

Nämnden mot diskriminering har uppgifter som berör såväl DO som Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) och Handikappombudsmannen. Under år 1999 har nämnden ägnat tid åt alla de tre ombudsmännens områden. Denna inriktning på nämndens arbete kommer att fortsätta. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att finansieringen av nämnden inte bara bör belasta DO:s anslag. Även HomO och Handikappombudsmannen bör bidra till finansieringen.

Regeringen föreslår att anslaget 10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Nämnden mot diskriminering inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar tillförs 25 000 kronor från utgiftsområde 9 Barn, Handikapp, Äldre samt Socialtjänst, anslaget 16:10 Handikappombudsmannen och 25 000 kronor från utgiftsområde 14 Arbetsliv, anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning.

Tabell 3.10 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor	
Anslag 2000	8 308
Pris och löneomräkning	116
Överföring från anslaget 16:10 Handikappombudsmannen	25
Överföring från anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning	25
Resursförstärkning	4 000
Förslag 2001	12 474

4 Politikområde Storstadspolitik

4.1 Omfattning

Storstadspolitiken är sektorsöverskridande och berör flera andra politikområden, främst integrations-, utbildnings-, arbetsmarknads- och näringspolitiken. Inom politikområdet finns dels ett anslag för utvecklingsinsatser i storstadsregionerna dels ett anslag för förstärkning och utveckling av förskola, skola och vuxenutbildning i storstadsregionerna.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
<i>Anslag inom utgiftsområde 8:</i>						
11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna	121,2	260,0	110,0	565,0	116,0	230,0
Totalt utgiftsområde 8	121,2	260,0	110,0	565,0	116,0	230,0
<i>Anslag inom andra utgiftsområden:</i>						
utg.omr. 16:11:1 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna	35,5	265,0	70,0	220,0	110,0	0
Totalt Politikområde 11	156,7	525,0	180,0	785,0	226,0	230,0

Prognosen för årets anslagsförbrukning uppgår till ca 110 miljoner kronor.

Under 1999 betalades 107 miljoner kronor ut från anslaget avseende utvecklingsinsatser i storstadsregionerna. Hälften av detta belopp avsåg fullföljande och vidareutveckling av insatser som gjorts inom ramen för tidigare beslut om nationella utvecklingsområden i Göteborg, Malmö och Botkyrka. Övriga delar av utbetalningarna fördelades ungefär lika mellan de lokala utvecklingsavtalen som har slutits med Stockholms och Malmö kommuner och de s.k. Blommanpengarna som tidigare beslutats av regeringen. Drygt 14 miljoner kronor utbetalades också under året från ett äldre anslag

Från anslaget för förstärkning av utbildning i storstadsregionerna under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning har under 1999 ca 35 miljoner kronor betalats ut i samband med att första de lokala utvecklingsavtalen tecknades.

4.3 Mål

Riksdagen har beslutat om målen för storstadspolitiken (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2, rskr. 1998/99:34). Dessa är:

- att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt och därmed kunna bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom storstadsregionerna som i övriga delar av landet samt
- att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare.

4.4 Politikens inriktning

Bilden av storstadsregionerna är splittrad. Å ena sidan finns ett kraftigt växande näringsliv och hög levnadsstandard och å andra sidan finns områden med stora sociala problem och en hög arbetslöshet. Skillnaderna i dessa avseenden är stora mellan olika bostadsområden i storstadskommunerna.

För att åstadkomma en positiv utveckling i de mest utsatta bostadsområdena krävs ett statligt och lokalt helhetsperspektiv. Det innebär nya arbetsmetoder och organisationsformer, samarbete

över sektorsgränserna och att de boende också reellt involveras i denna process. Genom samarbete mellan stat, landsting och kommuner samt lokala aktörer som föreningar, frivilligorganisationer och näringsliv i kombination med att invånarnas engagemang tas till vara kan en sådan utveckling främjas.

De tidigare statliga insatserna, för att stödja utsatta områden i storstadsregionerna i form av s.k. Blommanpengar, som beslutades under åren 1996–97, och nationella utvecklingsområden, som beslutades 1998, har i och med riksdagsbeslutet om den storstadspolitiska propositionen fasats in i det nya politikområdet.

Utformningen av storstadspolitiken har till stora delar påverkats av erfarenheterna från dessa insatser. I riktlinjerna för Blommansatsningen poängterades vikten av att arbetet sker utifrån en helhetssyn på områdets utveckling i samverkan med olika aktörer och i dialog med de boende. Dessa utgångspunkter betonas än mer i den storstadspolitiska propositionen. Även internationella erfarenheter visar att segregationen endast kan motverkas med långsiktiga program som utgår från en helhetssyn på de utsatta bostadsområdenas utveckling. Det är mot denna bakgrund som storstadsdelegationen har inrättats för att samordna och utveckla den nationella storstadspolitiken.

Ytterligare en erfarenhet från Blommanpengarna är vikten av att kommunerna har utvärderingsinsatser kopplade till åtgärderna, vilket därför har betonats inför arbetet med de lokala utvecklingsavtalen.

En tydlig markering av vikten att fortsätta insatserna för att bryta segregationen och förbättra storstadsregionernas förutsättningar görs i den ekonomiska vårpropositionen där 230 miljoner kronor anvisas för år 2003 utöver de medel som tidigare har aviserats fram till och med år 2002.

4.5 Insatser

4.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Inledningsvis genomförs storstadspolitiken i form av lokala utvecklingsavtal som tecknas mellan staten och sju kommuner i storstadsregionerna om insatser i utsatta bostadsområden. Hittills har avtal slutits med Stockholm, Malmö, Södertälje, Huddinge, Botkyrka och Haninge

kommuner. Flera av dessa avtal håller nu på att revideras. Beredning av ett avtal med Göteborgs kommun pågår.

I avtalen ingår lokalt framtagna mål, en åtgärdsplan och en reglering av de statliga och kommunala åtagandena i respektive område samt en plan för uppföljning och utvärdering.

Den operativa delen i avtalen utgörs av lokala åtgärdsplaner för varje bostadsområde. Till åtgärdsplanen kopplas en plan för uppföljning och utvärdering. En nationell utvärdering samordnas av Integrationsverket och sker i samverkan med berörda myndigheter.

För kvalitetssäkringen av avtalen är det viktigt att ett s.k. underifrånperspektiv beaktas i arbetet och att avtalen revideras löpande. Dialogen med boende kring åtgärdsplanerna är central eftersom detta är en av de viktigaste faktorerna för att nå långsiktiga positiva effekter.

De statliga medlen är avsedda att täcka kostnader för utveckling av strukturer och verksamheter som kan få en mer permanent karaktär. Insatserna i de lokala utvecklingsavtalen skall efter avtalsperioden kunna övergå till ordinarie verksamheter i kommunal eller annan regi. En av kommunens viktigaste uppgifter i samband med avtalen blir därmed att ta ställning till hur utvecklingsarbetet skall samordnas med och påverka den reguljära verksamheten på sikt.

Staten åtar sig i avtalen att förbättra samordningen av åtgärder inom olika politikområden. Som ett led i detta arbete har uppdrag lämnats i de berörda myndigheters regleringsbrev för år 2000 att redovisa till regeringen hur man på lokal och central nivå har medverkat i arbetet med de lokala utvecklingsavtalen.

4.5.2 Insatser utanför politikområdet

Kommunerna

Berörda kommuner har ett stort ansvar för genomförandet av storstadspolitiken. Kommunerna svarar för huvuddelen av den offentliga sektorns välfärdsverksamheter och har under senare år också fått ett större ansvar för arbetsmarknadspolitiken. Genom att föra en framgångsrik arbetsmarknadspolitik och att svara för en god kvalitet i skola, barnomsorg, individ- och familjeomsorg, fritids- och kulturverksamhet, insatser för folkhälsa och brottsförebyggande arbete ska-

par kommunerna goda förutsättningar för storstadspolitiken.

Kommunernas insatser i de lokala utvecklingsavtalen har fokus på de målområden som anges i storstadspropositionen, såsom ökad samsättningsgrad, minskat socialbidragsberoende, och att alla stadsdelar uppfattas som attraktiva och trygga av invånarna.

I den storstadspolitiska propositionen angav regeringen att en del av de statliga medlen skulle användas för kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet för barn och ungdomar i stadsdelarna. I avtalen skulle 10 miljoner kronor avsättas för kulturverksamhet och 10 miljoner kronor för idrotts- och fritidsverksamhet per år under en treårsperiod. Det kan nu konstateras att dessa belopp överskridits med god marginal i de sex avtal som hittills slutits.

Statliga insatser

Storstadspolitiken spänner över flera politikområden och nedan redovisas vissa insatser som görs utanför politikområdet.

I samband med att de lokala utvecklingsavtalen sluts kan kommunen, länsarbetsnämnden och försäkringskassan i länet teckna avtal om utvecklingsprogram för arbetslösa i de utsatta stadsdelarna. Ett antal sådana avtal har tecknats.

Den 1 augusti 2000 infördes en aktivitetsgaranti som innebär att personer som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingen kan anvisas heltidsaktiviteter som skall öka deras möjligheter att få reguljärt arbete. Regeringen bedömer att aktivitetsgarantin kommer att få stor betydelse för utsatta gruppers situation på arbetsmarknaden.

För år 2000 har regeringen beräknat 700 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingarna. Av dessa medel skall 100 miljoner kronor användas i storstadslänet och 65 miljoner kronor för resterande delar av landet med liknande problem. De sammanlagt 165 miljoner kronorna skall användas för att stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Liknande satsningar på personalförstärkningar har gjorts under de två föregående åren.

De extra medlen till personalförstärkningar har enligt Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) resulterat i ett minskat antal arbetssökande per handläggare, vilket gett större möjligheter till in-

dividuell stöd inte minst till arbetssökande med invandrarbakgrund.

För att öka sysselsättningen bland invandrare beräknar regeringen vidare att 100 miljoner kronor bör avsättas per år under perioden 2001–2003 för vissa riktade insatser. Dessa redovisas närmare under avsnitt 3 Integrationspolitik inom detta utgiftsområde.

Under 1998 fick alla länsstyrelser, och i försökslänen självstyrelseorganen, erbjudande att vara ansvariga för att i partnerskap med andra aktörer ta fram regionala tillväxtavtal i enlighet med regeringens proposition Regional tillväxt för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62 bet. 1997/98:AU11, rskr.1997/98:204), se vidare utgiftsområde 24 Näringsliv.

Arkitekturåret 2001 är en av regeringen beslutad kampanj som bl.a. syftar till att lyfta fram storstädernas arkitektoniska kvaliteter och öka efterfrågan på och förståelsen för god arkitektur, formgivning och design i hela landet. Kampanjen leds av Arkitekturmuseet och engagerar ett stort antal myndigheter, institutioner och organisationer.

Under åren 1999 till 2001 genomförs inom ramen för kulturpolitiken en satsning på storstädernas kulturmiljöer. Totalt har regeringen anvisat 24 miljoner kronor för ändamålet.

Regeringen har under åren 1995–1999 avsatt sammanlagt 50 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för att socialtjänsten i samarbete med ideella organisationer skall kunna utveckla och pröva olika typer av verksamheter för barn som av olika skäl står utanför den reguljära barnomsorgen och som syftar till att öka deras intergrationsmöjligheter i samhället. Medlen fördelades i samråd med Storstadskommittén (1995:1).

I proposition Maxtaxa och allmän förskola m.m. (1999/2000:129) har regeringen föreslagit att en allmän förskola för 4- och 5-åringar skall införas fr.o.m. den 1 januari 2003. I de lokala utvecklingsavtalen har medel fördelats för en utbyggd förskoleverksamhet för 3- till 5-åringar.

Rättsväsendet föreslås tillföras 1 miljard kronor år 2001 varav huvuddelen tilldelas polisen för att öka antalet poliser och fullfölja närpolisreformen, se utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

4.6 Resultatbedömning

4.6.1 Resultat

Utvärderingar

Integrationsverket har fått i uppdrag att ansvara för och samordna den nationella utvärderingen av de lokala utvecklingsavtalen. Under våren och sommaren år 2000 redovisade verket dels två utvärderingar av Blommanpengarna, dels en första rapport rörande de lokala utvecklingsavtalen. En slutsats som dras angående Blommanpengarna är att det är svårt att ge en övergripande bild av insatserna och att göra rättvisa jämförelser mellan de lokala insatserna. Samtliga kommuner vittnar om att tidsaspekten är avgörande när det gäller att förändra strukturer och få en lokal förankring till stånd. Enligt verket innebär dock Blommanpengningen och den följande storstadspolitiken en möjlighet till långsiktighet och kontinuitet i det lokala utvecklingsarbetet och därmed reella möjligheter till en lokal förankring.

Satsningen på nationella utvecklingsområden utvärderas av kommunerna. De områden som omfattas är Fittja i Botkyrka, Hjällbo och Gårdsten i Göteborg samt Rosengård i Malmö. Utvärderingar har skett i olika former i de tre kommunerna. De erfarenheter som vunnits visar på vikten av långsiktiga insatser. Förutsättningarna för de nationella utvecklingsområdena var visserligen att de hade föregåtts av Blommanpengarna, men genom att omfattningen av de nationella utvecklingsområdena blev mycket större, fanns problem i samband med igångsättandet av verksamheterna. Verksamheten startade under hösten 1998 och har sedan pågått under hela 1999 fram till dess att de lokala utvecklingsavtalen fanns på plats.

Från Botkyrkas nationella utvecklingsområde, Fittja, rapporteras också en del positiva förändringar, men, liksom från Göteborg, understryks behovet av långsiktiga insatser. Fler fittjabor har nu arbete, varför också socialbidragsberoendet minskar. Likaså rapporteras att barn och ungdomars deltagande i föreningar har ökat och att många fittjabor är engagerade i förändringsarbetet i bostadsområdet.

Utvärderingen av Malmös nationella utvecklingsområde, Rosengård, pekar bl.a. på behovet av att tydligt definiera de uppgifter som man åtagit sig. Utvärderarna pekar på att det nationella utvecklingsområdet också fyller en ideologisk funktion, som i en enkel mening kan samman-

fattas i begreppen "delaktighet och demokrati". Går man ett steg vidare kan man tala om denna funktion i termer av att bejaka ett "underifrånperspektiv" som skall bidra till att förändra den traditionella relationen mellan myndigheter och medborgare präglad av synsättet "att lägga människors liv tillrätta".

Som nämndes inledningsvis har Integrationsverket ett samordnande ansvar för den nationella utvärderingen av de lokala utvecklingsavtalen. En första redovisning lämnades till regeringen under sommaren 2000. I denna pekas bl.a. på risken att storstadsarbetet och, därmed även i väsentliga delar storstadspolitiken, etableras som ytterligare en del i en mer eller mindre permanent projektverksamhet som äger rum i kommunerna sedan många år tillbaka. Det skulle i så fall kunna innebära att den demokratiska delaktigheten och lokala förankringen blir ett ansvar vid sidan av kommunens reguljära uppgifter. Inför det fortsatta arbetet bör därför enligt Integrationsverket kommunernas incitament för att låta insatserna övergå till permanent verksamhet analyseras närmare.

Samverkan mellan staten och kommunerna verkar enligt Integrationsverket har förbättrats i arbetet med utvecklingsavtalen jämfört med under arbetet med Blommanpengarna. Det finns också tendenser till ett större intresse från de boendes sida att medverka vilket antas bero på att det lokala arbetet har kunnat pågå ett antal år och nu framstår som något annat än tidigare ofta kortsiktiga projekt.

Sysselsättning och arbetslöshet

Några direkta resultat i form av ökad sysselsättning till följd av just Blommanpengarna eller de lokala utvecklingsavtalen kan inte redovisas. När sysselsättningen ökar till följd av högkonjunkturen bör det dock få effekter även i de aktuella bostadsområdena.

Mellan 1995 och 1998 ökade sysselsättningen med i genomsnitt 0,7 procent per år i riket. Motsvarande ökning i de tre storstadsregionerna var 2,5 i Stockholmsregionen, 1,5 procent i Göteborgsregionen och 1,2 procent i Malmöregionen.

De kraftigaste ökningarna skedde mellan 1997 och 1998 då sysselsättningen ökade med ca 4 procent i de tre regionerna. Hur stora ökningarna var i de bostadsområden som omfattas av utvecklingsavtalen kan inte särskiljas. Majoriteten av invånarna i bostadsområdena har utländsk

bakgrund och en ny studie från AMS kan därför vara intressant i sammanhanget. Enligt denna har arbetslösheten för utomnordiska medborgare på riksnivå minskat från 33 procent år 1997 till 21 procent 1999.

Det bör också påpekas att antalet registrerade arbetslösa initialt kan komma att stiga när sysselsättningen ökar. Förklaringen är att personer som tidigare inte sökt arbete anmäler sig till arbetsförmedlingen eftersom sannolikheten för att få ett arbete har ökat.

4.6.2 Analys och slutsatser

I den storstadspolitiska propositionen betonades vikten av att staten och kommunerna arbetar långsiktigt gentemot de utsatta bostadsområdena. Detta synsätt förstärks också av Integrationsverkets utvärdering av Blommanpengarna där behovet av tid för åstadkomma förändringar betonades. Av utvärderingen framgår också att det är svårt att göra rättvisande jämförelser mellan olika insatser och att ge en sammanfattande bild av utvecklingen. Regeringen delar verkets slutsatser och har därför särskilt betonat vikten av att utvärderingsinsatser ingår i de lokala utvecklingsavtal som nu sluts.

När det gäller Integrationsverkets delutvärdering av de lokala utvecklingsavtalen är regeringen medveten om risken, som redovisades ovan, att dessa blir en del av en projektverksamhet vid sidan av kommunernas ordinarie verksamheter.

De lokala åtgärdsplanerna skall vara långsiktiga och en viktig uppgift för kommunerna är därför att ta ställning till hur verksamheterna skall bedrivas efter avtalsperioden. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen i denna fråga.

Även om kommunen har en nyckelroll i egenskap av avtalstecknande part är det inte självklart att det är kommunen som skall planera och genomföra alla insatser. Mycket av arbetet skulle istället kunna utföras inom ramen för lokala partnerskap med t.ex. frivilligorganisationer och föreningar. Dessa partnerskap skulle kunna initiera eller fånga upp förslag om olika åtgärder och sedan planera och i samråd med de boende genomföra dessa.

Mycket tyder på att insatserna i de lokala utvecklingsavtalen har positiva effekter på jämställdheten mellan män och kvinnor. Ett stort antal av insatserna handlar om ökad sysselsättning och satsningar inom förskolan vilket bör

innebära att kvinnornas situation på arbetsmarknaden förbättras.

Internationellt sett har frågor kring storstadsregioners utveckling haft en starkare förankring i olika forskningsdiscipliner än vad som varit fallet i Sverige. För utvecklingen av den nationella storstadspolitiken är denna forskning viktig. Storstadforskningen behöver under de närmaste åren finna sina former. Bildande av fler kunskapscentrum/-nätverk, som Mångkulturellt Centrum i Botkyrka kommun och Partnerskap för Multietnisk Integration (PfMI), bör stimuleras för att knyta kunskapsförmedlingen starkare till storstadskommunerna.

När det gäller den internationella utvecklingen måste migrationsströmmarnas förändring av villkoren och förutsättningarna för städers ekonomiska, sociala och kulturella behov beaktas mer än hittills. Sverige kommer att anordna ett möte, Urban Forum, i Södertälje den 10-12 maj 2001 som behandlar dessa frågor.

Regeringens slutsats är att storstadspolitiken bör fortsätta att utvecklas över tiden genom en lär- och förbättringsprocess där nya erfarenheter tillåts påverka den kommande inriktningen på politiken.

Regeringens överväganden

Nedan redovisas en beräkning av anslaget för år 2001.

Tabell 4.3 Beräkning av anslaget för år 2001

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 2000	260 000
Verksamhetsutökning	305 000
Förslag 2001	565 000

4.7 Budgetförslag

4.7.1 11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna

Tabell 4.2 Anslagsutveckling

<i>Tusental kronor</i>				
1999	Utfall	121 239 ¹	Anslags-sparande	162 275
2000	Anslag	260 000	Utgifts-prognos	110 000
2001	Förslag	565 000		
2002	Beräknat	116 000		
2003	Beräknat	230 000		

¹ Inklusivt äldreanslaget 1995/96.D12 Särskilda insatser i invandrartäta områden

Från anslaget finansieras särskilda insatser som skall främja utvecklingen i storstadsregionernas utsatta bostadsområden och bostadsområden med en likartad situation.

5 Politikområde Migrationspolitik

5.1 Omfattning

Migrationspolitik omfattar frågor rörande flyktingpolitik, invandringen till Sverige, mottagande av asylsökande, utlänningars rätt att vistas i Sverige samt internationellt arbete inom det migrationspolitiska området. I politikområdet ingår myndigheterna Migrationsverket (fram till den 1 juli 2000 Statens invandrarverk) och Utlänningsnämnden.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
12:1 Migrationsverket	446	450	472	446	441	451
12:2 Mottagande av asylsökande	1 213	1 176	1 240	1 039	1 074	1 108
12:3 Migrationspolitiska åtgärder	121	321	265	285	294	298
12:4 Utlänningsnämnden	62	70	69	71	66	67
12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden	51	73	68	58	52	57
12:6 Utresor för avvisade och utvisade	60	75	72	64	65	66
Totalt för Migrationspolitik inom utgiftsområde 8	1 953	2 165	2 186	1 963	1 992	2 047

Överskridanden av anslag inom politikområdet beror främst på krisen i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien. Under 1999 utökades ramanslaget 12:2 Mottagande av asylsökande med 408 miljoner kronor som en följd av ökade kostnader på grund av krisen i Kosovo.

Anslagsmedel motsvarande 170 miljoner kronor användes under året för att möjliggöra överföring till Sverige för tillfälligt skydd av 3 865 medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som fördrivits från provinsen Kosovo och som befunnit sig i dess närområde. Överföringen skedde genom att anslagsmedel för vidarebosättning av flyktingar m.m. togs i anspråk.

5.3 Mål

Regeringens förslag:

Målet för migrationspolitiken är att

- migration till och från vårt land kan ske i ordnade former,
- asylrätten i Sverige och i ett internationellt perspektiv värnas,
- den reglerade invandringen upprätthålls samt
- harmoniseringen av flykting- och invandringspolitiken i EU ökar.

I arbetet med målets uppfyllande skall verksamheten präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

5.4 Politikens inriktning

Svensk migrationspolitik utgår från ett helhetsperspektiv som omfattar flykting-, invandrings-, invandrar- och återvändandepolitik. I denna helhetssyn ingår insatser för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna, som utgör själva grundvalen för asylrätten, internationell samverkan samt förebyggande insatser. I utrikes- och biståndspolitiken görs insatser för att söka och om möjligt undanröja orsaker till att människor känner sig tvingade att lämna sina länder. Rättssäkerhet, humanitet, värdighet och effektivitet eftersträvas i hela kedjan från mottagande av

asylsökande till återvändande eller integration i Sverige.

Asylrätten utgör en hörnsten i svensk flyktingpolitik. Asylprocessen måste präglas av en hög grad av rättssäkerhet, ökade möjligheter till muntlig förhandling samt kortare handläggningstider.

Möjligheterna att i praktiken tillämpa ett helhetsperspektiv har stärkts i och med att Migrationsverket har givits ansvar för en större del av asylprocessen och för samverkan med andra myndigheter.

Regeringen verkar för att rättssäkerheten i myndigheternas beslutsfattande ytterligare förstärks. Mottagandet av asylsökande skall ske under värdiga former. Vad särskilt avser barn, kvinnor, traumatiserade och andra personer med särskilda behov kommer regeringen att fortsätta sitt reformarbete såväl i asyl- som i mottagandeprocessen.

När det gäller barn under arton år bedrivs reformarbetet med barnkonventionen som utgångspunkt på såväl det nationella planet som i förhandlingar inom EU.

Under det svenska ordförandeskapet i EU våren 2001 kommer dessa frågor att ges en särskild uppmärksamhet.

Ett målmedvetet arbete har bedrivits för att utveckla ett barnperspektiv i asyl- och mottagandeprocesserna. Detta arbete följs nu upp med konkreta åtgärder i syfte att förbättra barnens situation i dessa processer.

Regeringen avser att under hösten 2000 lämna förslag till riksdagen om att barn och ungdomar under arton år som söker uppehållstillstånd eller erhåller ett tillfälligt skydd som avses i 2 kap. 4 a § utlänningslagen (1989:529, UtlL) understigande tolv månader, i enlighet med barnkonventionen, skall kunna erhålla samma utbildning som i Sverige bosatta barn.

Under de senaste åren har kunskaperna ökat om hur sexuellt våld, övergrepp och tortyr används i länder som befinner sig i krig. Regeringen verkar för att metoder för tidiga insatser, vård och stöd till asylsökande som har varit utsatta för olika former av tortyr och trauma utvecklas.

En fortsatt viktig del av regeringens migrationspolitik är att de som beretts möjlighet att få skydd och att bosätta sig i Sverige också skall kunna få stöd när de åter önskar bosätta sig i sina hemländer. Under senare tid har återvandring varit aktuell främst bland dem som fördrivits från länder i före detta Jugoslavien och som när

förhållandena i hemlandet förbättrats önskat återvända hem igen. Migrationsverket har i samverkan med frivilligorganisationer även bedrivit samarbete vad avser återvändningsinsatser med andra invandrargrupper, t.ex. somalier.

Som en följd av Amsterdamfördragets ikraftträdande i maj 1999 och slutsatserna från stats- och regeringschefernas särskilda möte i oktober 1999 har arbetet med att harmonisera asyl- och invandringsreglerna i EU fått ökad tyngd. Harmoniseringsarbetet enligt Amsterdamfördraget skall fullföljas inom en femårsperiod. Hittills har följande förslag lämnats av kommissionen

- direktiv rörande familjeåterförening och tillfälligt skydd,
- införande av gemensam viseringspolitik samt
- beslut om bildandet av europeisk flyktingfond.

Fler initiativ till rättsakter är att vänta, främst från kommissionen, men även enskilda medlemsstater kan komma att presentera initiativ.

Sveriges planerade operativa inträde i Schengensamarbetet i mars 2001 antas komma att få effekter på politikområdet för 2001 och framåt. Med ledning av erfarenheterna i länder som nu ingår i Schengen kan inträdet för svensk del medföra att antalet asylsökande ökar. Den minskning av antalet asylsökande som registrerades 1999 bedöms därför som tillfällig. Dublinkonventionen har under den första tiden medverkat till att Sverige genom en snabb procedur kunnat överföra ett relativt stort antal asylsökande främst till Tyskland och Danmark. Därefter har en tendens gjort sig märkbar där förfrågningarna kräver längre tid med ökade kostnader i mottagandesystemet som följd. Dublinkonventionen är ett instrument som mellan medlemsstaterna i EU avgör vilket land som skall vara ansvarigt för prövningen av en asylansökan som lämnats in i någon medlemsstat. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen samt analysera vilka förändringar av antalet asylsökande i närområdena som kan hänföras till Schengeninträdet.

Regeringen har fortsatt berett frågan om sociala förmåner för utlänningar i en massflyktsituation. Syftet har varit att finna en lösning så att Sverige skall kunna ge skydd till ett stort antal människor som samtidigt tvingats fly undan krig eller naturkatastrofer. Samtal har under sommaren 2000 ägt rum med riksdagspartierna, FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och frivilligorganisationerna om villkoren för mottagande vid massflykt. Inom EU lämnade Europe-

iska kommissionen i maj 2000 ett reviderat förslag till direktiv om miniminormer för att ge tillfälligt skydd åt fördrivna personer i händelse av stor inströmning av skyddsökande personer till EU.

Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden (NIPU) lämnade sitt slutbetänkande Ökad rättssäkerhet i asylärenden (SOU 1999:16) i februari 1999. Som en följd av remissutfallet beslutade regeringen i december 1999 att tillsätta en interdepartemental arbetsgrupp för att närmare utreda bl.a. ett alternativ innebärande att utlänningsärenden i andra instans handläggs i en specialdomstol. Arbetsgruppen redovisade i juni 2000 sitt uppdrag till Utrikesdepartementet (Ds 2000:45). Departementspromemorian har därefter sänts ut på remiss.

Regeringen planerar att under hösten 2000 tillsätta en utredning som skall se över de bestämmelser i utlänningslagen som rör människosmuggling och i anslutning till det trafficking. Utredningen skall vidare bl.a. analysera de domar som meddelats varvid särskild uppmärksamhet skall ägnas åt frågan vilken betydelse rekvisitet "vinstsyfte" kan antas ha haft för bevisfrågan. Även vissa andra frågor skall behandlas av utredningen.

5.5 Insatser

5.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Inom Utrikesdepartementets ansvarsområde har helhetssynen på migrationsfrågor fått genomslag och integrerats i utlandsmyndigheternas verksamhet. Detta har lett till förbättrade rutiner för såväl den övergripande rapporteringen i frågor som relaterar till migration som i den praktiska handläggningen av ärenden. Helhetssynen på frågor gällande migrationsområdet har fått genomslag i Utrikesförvaltningens verksamhetsplanering och rutiner har utarbetats för att underlätta den praktiska ärendehantering i syfte att få ned handläggningstiderna. Elva utlandsmyndigheter har fått eller kommer under 2000 att få funktioner för migrationstjänstemän. Dessa har ett operativt ansvar och bidrar till att öka möjligheterna till framförhållning och tidig planering för nödvändiga insatser samt har en viktig

roll i ärendehantering. Flera av migrationstjänstemännen täcker inte bara stationeringslandet utan flera länder i regionen. Ökad rapportering från utlandsmyndigheterna om migrationsfrågor leder till ett mer heltäckande beslutsunderlag. Sammantaget avses detta leda till kortare handläggningstider och förbättrad behovsstyrning av befintliga resurser.

Reformarbetet inom det migrationspolitiska området har fortsatt. Migrationsverkets roll som central utlänningsmyndighet, verkets huvudansvar för verkställighet av beslut om ut- och avvisning samt befogenhet att bistå polisen vid kontroll i samband med in- och utresa har sammantaget varit ett led i att förkorta handläggningstiderna.

Vidareutvecklingen av Migrationsverkets övergripande processansvar för hanteringen av alla led i handläggningen av viserings- och tillståndsärenden fortsätter. Detta syftar bl.a. till att effektivisera rutinerna med fullt beaktande av de krav som rättssäkerheten och en human behandling ställer.

Regeringen utfärdade med stöd av 2 kap. 4 a § UtlL den 15 april 1999 förordningen (1999:209) om tidsbegränsade uppehållstillstånd i vissa utlänningsärenden. Förordningen trädde i kraft den 29 april 1999. Enligt förordningen skulle medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som kommer från provinsen Kosovo och som inte kunde återvända dit på grund av förhållandena där anses ha behov av sådant tillfälligt skydd som avses i 2 kap. 4 a § UtlL. Av förordningen framgick att den första tillståndsperioden skulle vara elva månader. Med anledning av det ändrade läget i provinsen Kosovo beslutade regeringen den 23 juni 1999 om vissa ändringar i förordningen om tidsbegränsade uppehållstillstånd. Ändringarna, som trädde i kraft den 15 juli 1999, innebar dels att den första tillståndsperioden skulle vara längst till och med den 30 april 2000, dels att förordningen i sin helhet skulle upphöra att gälla den 30 april 2000. Vidare beslutade regeringen den 23 juni 1999 en särskild förordning (1999:707) om bidrag till medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som kommer från provinsen Kosovo och som vill återvända dit. Enligt den förordningen fick bidrag lämnas med högst 5 000 kronor för varje person som ville återvända, dock med högst 30 000 kronor per familj. Bidrag fick även lämnas för resekostnader med högst 3 000 kronor per person. Förordningen upphörde att gälla vid utgången av maj månad 2000.

Migrationsverket sökte hösten 1999 särskilda EU-medel för att genomföra ett projekt kring mottagandet av dem som erhöll tidsbegränsade uppehållstillstånd i samband med krisen i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien. Syftet med projektet har varit att så snart som möjligt efter ankomsten till Sverige möta medicinska, psykologiska och sociala behov i denna grupp samt underlätta deras återvändande. Inom ramen för projektet har Migrationsverket kartlagt medicinska, psykologiska och sociala behov hos utlänningarna. Syftet har varit att skapa modeller för vård och stöd till utlänningarna, som även skall kunna användas i det framtida asylmottagandet. Projektet kommer att redovisas under hösten 2000.

Riksdagen beslutade den 22 mars 2000 (prop. 1999/2000:43, bet. 1999/2000:SfU9, rskr. 1999/2000:159) i enlighet med regeringens förslag att vidta ändringar i reglerna om uppehållstillstånd på grund av anknytning. Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2000 och innebär bl.a. att uppehållstillstånd skall kunna avslås om det finns särskilda skäl till detta. Ett sådant skäl kan vara att det finns en påtaglig risk för att sökanden, oftast en kvinna, kommer att utsättas för våld eller annan kränkande behandling. Ett fortsatt uppehållstillstånd skall dock kunna beviljas trots att ett förhållande har upphört inom tvåårsperioden för den uppskjutna invandringssprövningen, om sökanden eller sökandens barn har utsatts för våld eller för en allvarlig kränkning av sökandens frihet eller frid, och förhållandet har upphört främst av denna anledning.

Frågor angående kvinnors utsatta situation i bl.a. asylprocessen har under senare tid fått allt större aktualitet. I regleringsbrevet för 2000 gav regeringen Migrationsverket i uppdrag att utarbeta riktlinjer för hur kvinnors skyddsbehov bättre skall uppmärksammas samt sprida kunskap om dessa riktlinjer bland berörd personal. Redovisning av uppdraget skall lämnas den 1 mars 2001.

Inom ramen för ovannämnda uppdrag skall Migrationsverket i samråd med Utlänningsnämnden till regeringen senast den 15 december 2000 lämna en redogörelse för de tillståndsgrunder på vilka kvinnor som återopat förföljelse eller annan kränkande behandling har beviljats uppehållstillstånd.

Regeringen har den 11 maj 2000 (Dir. 2000:36) beslutat att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att se över reglerna för anhörigvandring, bl.a. möjligheten för äldre att hålla

kontakt med anhöriga i Sverige. Kommitténs arbete skall vara slutfört den 1 mars 2001.

En interdepartemental arbetsgrupp tillsattes den 8 maj 2000 inom Justitiedepartementet för att utarbeta ett förslag till en nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna. En nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter skall se till helheten och verka för att ge en övergripande bild av Sverige och mänskliga rättigheter samt identifiera åtgärder vilka kan förbättra främjandet och skyddet av de mänskliga rättigheterna.

Utredningen om uppehållstillstånd vid adoption lämnade i maj 2000 sitt betänkande Upphållstillstånd för adopterade (SOU 2000:32). Utredningen hade bl.a. i uppdrag att ta ställning till vilken betydelse en adoption av en vuxen person bör ha vid bedömningen av ett ärende om uppehållstillstånd för den adopterade samt att utreda vissa likartade frågor som rör adoption av barn. I betänkandet föreslås sammanfattningsvis att utlänningslagstiftningen bättre skall anpassas till de adopterades situation. Migrationsverket och Utlänningsnämnden skall alltid godta svenska domstolsbeslut om adoption när det prövar ett ärende om uppehållstillstånd. För att förbättra domstolarnas beslutsunderlag i adoptionsärenden skall yttrande från Migrationsverket oftare än i dag begäras in. När det däremot gäller utomlands beslutade adoptioner föreslås att det fortfarande skall finnas ett utrymme för att fränkänna en adoption rättsverkan i ärendet om uppehållstillstånd om det finns starka skäl att tro att adoptionen tillkommit för att kringgå utlänningslagstiftningen. Betänkandet har sänts ut på remiss.

Asylsökande m.fl. erhåller med stöd av en överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet akut hälso- och sjukvård och tandvård samt sådan hälso- och sjukvård och tandvård som inte kan anstå. Barn och ungdomar under arton år erhåller samma vård som barn vilka är bosatta i riket. I den omfattning som landstingen ger vård enligt överenskommelsen utgår ersättning till landstingen enligt förordningen (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande.

Den statliga ersättningen följs upp avseende huruvida statens ersättningar täcker landstingens kostnader för denna vård. Vidare sker en uppföljning av vårdens innehåll och omfattning. Uppföljningen sker i samråd med Socialstyrelsen, Migrationsverket och Landstingsförbundet.

I enlighet med en överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet beslutade rege-

ringen i mars 2000 att barn som hålls gömda inför verkställigheten av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut skall tillförsäkras hälso- och sjukvård enligt samma grunder som asylsökande barn.

Barn i grundskoleåldern som vistas i Sverige i avvaktan på beslut i ett ärende om uppehållstillstånd eller under liknande omständigheter har rätt till grundskoleundervisning. Under det första läsåret erhåller de undervisning med minst femton schemalagda veckotimmar. Efter det första året skall en successiv ökning ske av antalet ämnen och veckotimmar. Statlig ersättning lämnas till kommunerna för kostnader för grundskoleundervisning enligt förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m.

En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet har under våren 2000 lämnat förslag till hur barn och ungdomar under arton år som söker uppehållstillstånd eller erhållit sådant tillfälligt skydd som avses i 2 kap. 4 a § UtlL understigande tolv månader skall kunna erhålla samma utbildning som i Sverige bosatta barn. Departementspromemorian Förskola, skola och skolbarnsomsorg för asylsökande barn (Ds 2000:26) remissbehandlas för närvarande.

Förberedelserna för Sveriges och övriga nordiska länders inträde som operativa medlemmar i Schengensamarbetet i mars 2001 ställer krav på ärendehantering vid utlandsmyndigheterna. Vid vissa utlandsmyndigheter kommer Sverige även att representera ett eller flera andra Schengenländer. Det förutsätts vidare att utlandsmyndigheterna aktivt deltar i de regelbundna möten där aktuella lokala Schengenfrågor diskuteras. Under 2000 kommer personal vid samtliga berörda utlandsmyndigheter att ges utbildning med direkt inriktning på regelverket i Schengen och på det IT-stöd som skall införas på flertalet utlandsmyndigheter.

Migrationsverket har genom förvaltningsbistånd fortsatt det migrationspolitiska utvecklingsarbetet i vårt östra närområde. Samarbetet med Ryska Federationen har fortsatt att stärkas genom pågående migrationspolitiska program i den nordvästra delen av Ryska Federationen (St Petersburgs- och Moskvaområdet). Samarbete finns även med Ukraina och Vitryssland. Syftet med förvaltningsbiståndet är att stödja länderna i deras uppbyggnad av en migrationspolitisk rättsordning och en övergripande migrationspolitisk infrastruktur för att hantera dessa frågor. Stödet till Baltikum har främst omfattat kunskaps- och erfarenhetsöverföring. Migrationsverket har även

utvecklat samarbete med andra länder i Central- och Östeuropa vilka är kandidatländer för medlemskap i EU. Med Ungern har Migrationsverket inlett ett delvis EU-finansierat samarbete. Samarbetet omfattar bl.a. hjälp med att bygga upp Ungerns system för asylprövning och mottagning. Kunskapsutbyte i något mindre skala pågår även med Rumänien och Bulgarien.

Riksdagen beslutade i maj 2000 i enlighet med regeringens förslag i propositionen Polissamarbete m.m. med anledning av Sveriges anslutning till Schengen (prop. 1999/2000:64, bet. 1999/2000:JuU17, rskr. 1999/2000:215) att Sverige skall vidta de lagändringar som krävs för att Sverige skall kunna ansluta sig operativt till Schengensamarbetet. I detta samarbete deltar samtliga EU-länder, förutom Irland, samt Norge och Island. Schengensamarbetet innebär i korthet att de deltagande länderna, med undantag för Storbritannien, bildar ett gemensamt kontrollområde och att de personer som vistas inom detta område skall kunna röra sig fritt inom området. Någon personkontroll vid passerandet av en inre gräns skall inte äga rum. För att inte denna fria rörlighet för personer skall leda till ökad gränsöverskridande brottslighet och illegal invandring förbinder sig staterna att för varandras räkning kontrollera sina yttre gränser enligt gemensamma normer. På det polisiära och det rättsliga området inrättas samarbete mellan staterna. Sverige och de övriga nordiska länderna planerar att kunna inträda som operativa medlemmar i Schengensamarbetet i mars 2001. I samband därmed erfordras även omfattande ändringar i bl.a. utlänningsförordningen (1989:547).

5.5.2 Insatser utanför politikområdet

Regeringen överlämnade i juni 2000 propositionen Lag om svenskt medborgarskap (prop. 1999/2000:147) till riksdagen. I propositionen föreslås en ny lag om svenskt medborgarskap. Lagförslaget innebär bl.a. att det skall bli fullt ut möjligt att ha dubbelt medborgarskap. En tillfällig ökning av antalet ärenden bedöms kunna hanteras utan ökade kostnader för staten. På sikt bör förslaget leda till att handläggningen underlättas och förenklas.

5.6 Resultatbedömning

5.6.1 Resultat

Målet för migrationspolitiken 2000 är att

- verka för att migration till och från vårt land kan ske i ordnade former
- värna asylrätten
- upprätthålla den reglerade invandringen
- verksamheten skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Resultatet inom det migrationspolitiska området har i stor omfattning påverkats av krisen i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien. Tidigare prognoser har därmed fått revideras eftersom denna kris resulterat i att personer från provinsen Kosovo har haft längre vistelsetider i Migrationsverkets mottagandesystem än beräknat då de inte kunnat återvända på grund av situationen i hemlandet. För de medborgare från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien vilka erhållit tidsbegränsade uppehållstillstånd har inte heller kommunplacering varit aktuell. En annan anledning till långa vistelsetider har varit att ca 70 % av de ca 11 200 personer som sökte asyl under år 1999 saknade passhandlingar. Genom beslut i tilläggsbudget i budgetpropositionen 1999 utökades ramen för politikområdet med 408 miljoner kronor som en följd av ökade kostnader främst på grund av krisen i Kosovo. Läget i Irak innebär att antalet asylsökande därifrån är fortsatt stort. Nära 3 600 personer från Irak sökte asyl i Sverige under 1999. Därutöver kommer en relativt stor grupp asylsökande från Iran (854 personer). Övriga länder svarade endast för mindre andelar av det totala antalet asylsökande under 1999.

Migrationsverket

Migrationsverket har under året uppmärksammat positivt såväl för sitt arbete i utvecklingen av svensk statsförvaltning som internationellt för verkets insatser i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien i samband med evakueringen av medborgare från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien.

Under 1999 var den totala genomsnittliga handläggningstiden för grundärenden 226 dagar. Av dessa avgjordes 43 % inom verksamhetsmålet

sex månader. Ett skäl till avvikelserna från målet är att Migrationsverket inte kunde fatta beslut för asylsökande från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien, på grund av situationen där, förrän praxis med tidsbegränsade uppehållstillstånd fastställdes i april 1999. Andra faktorer som haft betydelse för handläggningstiderna är utredningar om oklara identiteter. Drygt 90 % av de asylsökande från Irak saknade pass eller identitetshandlingar. Även förfrågningar enligt Dublinkonventionen har inneburit längre handläggningstider med ökade kostnader i Migrationsverkets mottagandesystem som följd. För att förenkla tillämpningen av Dublinkonventionen träffade Sverige ett särskilt avtal med Danmark som trädde i kraft i november 1997. Ett liknande avtal träffades med Tyskland i december 1998. Migrationsverkets satsning på gränsnära verksamhet har givit positiva effekter där bl.a. tillämpningen av Dublinkonventionen och avtalen med Danmark och Tyskland medfört att 46 % av alla avvisningsbeslut har kunnat fattas med omedelbar verkställighet. Antalet personer i mottagandesystemet har därmed kunnat minskas med reducerade kostnader som följd. Därutöver har ca 2 725 personer av dem som fått ett avvisningsbeslut valt att återvända självmant med stöd av Migrationsverket. Resultatet får ses som mycket positivt.

I regleringsbrevet för 1999 till Migrationsverket anges att målet är att beslut om visering skall fattas inom en månad om inte särskilda skäl föreligger. Målet har inte uppfyllts. Genom att tillsätta migrationstjänstemän vid elva utlandsmyndigheter samt förbättrad information och anvisningar för viseringar bedömer dock regeringen att de genomsnittliga handläggningstiderna skall kunna minskas.

Verksamhetsmålet för beslut i ärenden om uppehållstillstånd är att den totala väntetiden inte skall överstiga tolv månader. Öppna ärenden som inte avgjorts i första instans får inte vara äldre än fem månader om inte särskilda skäl föreligger. Den genomsnittliga handläggningstiden ligger väl inom målet på fem månader. Den sammanlagda genomsnittliga handläggningstiden vid Migrationsverket och Utlänningsnämnden överstiger dock den totala väntetiden med i genomsnitt 65 dagar.

Målet för handläggning av medborgarskapsärenden är att de sökande är medvetna om kraven för att erhålla svenskt medborgarskap och kan förutse resultatet av ansökan. Den totala väntetiden bör inte överstiga sexton månader.

Öppna ärenden som inte avgjorts av Migrationsverket får inte vara äldre än sex månader, om inte särskilda skäl föreligger. Vid utgången av 1999 var antalet öppna ärenden 20 240. Av dessa var 48 % äldre än sex månader. Bland dessa ärendena fanns många gamla ärenden som krävde kompletterande utredningar. Genom Migrationsverkets service- och informationsåtgärder har dock andelen negativa beslut minskat markant vilket kan tyda på att många nu söker medborgarskap först när de uppfyller villkoren.

Mottagande av asylsökande

I början av 2000 var antalet registrerade personer i Migrationsverkets mottagandesystem ca 17 900 personer. Den genomsnittliga vistelsetiden för dessa personer var 435 dagar vilket överstiger verksamhetsmålet om 365 dagar med 70 dagar. Jämfört med år 1998 har den genomsnittliga vistelsetiden minskat med 15 dagar. Den genomsnittliga dygnskostnaden exkl. förvar blev 187 kronor mot beräknade 200 kronor. Anledningen till den lägre kostnaden är främst att Migrationsverket kunnat utnyttja de ekonomiska fördelar som en hög beläggningsgrad i mottagandesystemet inneburit. Trots den lägre genomsnittliga dygnskostnaden innebär den längre genomsnittliga vistelsetiden en ökad kostnad med ca 212 miljoner kronor i förhållande till om verksamhetsmålet hade nåtts. Antalet registrerade i mottagandesystemet var den 1 juli 2000 17 156 personer, av dessa var 27 % kvinnor, 41 % män och 32 % barn. Den genomsnittliga vistelsetiden för dessa personer var 445 dagar. Det skall jämföras med motsvarande siffror den 1 juli 1999 då ca 18 600 personer var registrerade. Den genomsnittliga vistelsetiden för dessa personer inklusive dem som förts över från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien var ca 470 dagar. Av de registrerade hade ca 60 % valt att ordna boendet på egen hand.

Migrationsverket fick i regleringsbrevet för år 2000 i uppdrag att i samråd med Integrationsverket se över rutiner och samarbetsformer för att effektivisera arbetet med utflyttning till egen bostad för personer som vistas på Migrationsverkets anläggningar när de beviljas uppehållstillstånd. Resultatet av översynen skall leda till att väntetiden för den enskilde förkortas och att kostnaderna för mottagande av asylsökande minskar med 10 miljoner kronor per år fr.o.m. 2000.

Migrationspolitiska åtgärder

Anslagsmedel för budgetåret 2000 har i statsbudgeten anvisats för vidarebosättning av flyktingar m.fl. och mottagande av dessa i kommunerna samt alternativa insatser och åtgärder motsvarande kostnader för 1 840 flyktingar. Under budgetåret 1999 överfördes 524 flyktingar till Sverige utöver de 3 865 personer som i samband med kosovokrisen evakuerades till Sverige. Under budgetåret 2000 har riksdagen anvisat medel motsvarande kostnader för 1 840 vidarebosatta flyktingar. Under första halvåret 2000 har 176 personer överförts till Sverige. Skälet till att så få personer hittills har överförts till Sverige är främst att många personer som tagits ut från norra Irak och Iran ännu inte erhållit utresetillstånd.

Under budgetåret 1999 har anslagsmedel använts för att möjliggöra en överföring av 3 865 medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som fördrivits från provinsen Kosovo och som haft behov av tillfälligt skydd i Sverige. De personer som omfattats av förordningen (1999:209) om tidsbegränsade uppehållstillstånd i vissa utlänningsärenden har enligt förordningen (1999:707) om bidrag till medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som kommer från provinsen Kosovo och som vill återvända dit haft rätt till bidrag till återvändandet samt resekostnader. Under 1999 och första halvåret 2000 har ca 2 600 personer återvänt till hemlandet.

Anslagsmedel har liksom tidigare år använts med viss flexibilitet. 10 miljoner kronor har under 2000 avsatts för medicinska insatser.

Under 1999 har 46 projekt kring frivillig återvandring genomförts till en kostnad av drygt 9 miljoner kronor. Projekten var i första hand riktade till bosnier och somalier. Flertalet av projekten har varit av informations- och rådgivningskaraktär. Bidragen till flyktingars återvandring uppgick till ca 3 miljoner kronor 1999. Ett gemensamt nordiskt projekt för stöd till äldre bosnier som vill återvända till hemlandet har beslutats under 2000 och beräknas leda till viss återvandring under främst 2001.

I början av 1999 beslutade regeringen att tilldela ytterligare medel till ett registreringskontor i Sverige för Commission for Real Property Claims of Displaced Persons and Refugees (CRPC) i Bosnien-Hercegovina. Uppdraget som genomförts av Migrationsverket i samråd med Svenska kommunförbundet avslutades un-

der 1999. Drygt 1 200 registreringar har lett till utfärdandet av egendoms-certifikat.

Utlänningsnämnden

Utlänningsnämnden har genom organisationsförbättringar och utbildning under 1999 ökat sin förmåga att avgöra ärenden med ca 15 %. Den totala balansen av ärenden var vid verksamhetsårets början ca 7 000 ärenden och vid årets utgång 5 360 ärenden. Det är den lägsta balans som nämnden redovisat sedan sin tillkomst. Under 1999 har nämnden prioriterat äldre avlägsnandeärenden.

För ärenden avseende överprövning av beslut om avvisning och utvisning får, enligt målen, öppna ärenden inte vara äldre än sex månader om inte särskilda skäl föreligger. Den genomsnittliga handläggningstiden under 1999 var 290 dagar. Av de öppna ärendena var 58 % äldre än sex månader. Två tredjedelar av dessa ärenden vilade i avvaktan på ytterligare information från t.ex. någon svensk ambassad i utlandet eller vägledande beslut från regeringen. Särskilda skäl har således funnits för att nämnden inte kunnat uppnå verksamhetsmålet. Under år 1998 var den genomsnittliga handläggningstiden 252 dagar. I fråga om överprövning av ansökan om uppehållstillstånd har målet i stort nåtts.

Nämnden prövar även ärenden om ny ansökan om uppehållstillstånd. Målet är här att öppna ärenden inte får vara äldre än två veckor, om inte inhibition meddelats eller andra särskilda skäl föreligger. Nämndens förutsättningar att ta fram statistik medger inte en redovisning av antalet ärenden som är avgjorda inom två veckor. I 52 % av de avgjorda ärendena fattade nämnden beslut inom en månad vilket innebär en ökning med 4 procentenheter jämfört med år 1998.

Vad avser överprövning av beslut angående svenskt medborgarskap är målet att öppna ärenden inte får vara äldre än tio månader om inte särskilda skäl föreligger. Med en genomsnittlig handläggningstid om 322 dagar uppnåddes inte målet fullt ut 1999.

Utresor för avvisade och utvisade

Antalet personer som beledsagades ut ur landet 1999 var ca 6 800. Det är en ökning med 68 % i

förhållande till 1998. Av dessa utresor svarade Migrationsverket för ca 4 500 och Kriminalvårdens transporttjänst för ca 2 300. Av de utläningar som av- eller utvisades under 1999 valde 75 % att lämna landet själva eller med hjälp av Migrationsverket. Prognosen inför verkets övertagande av verksamheten var att 50 % skulle göra detta val.

1 659 personer från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien som evakuerats från före detta jugoslaviska republiken Makedonien erhöll det särskilda återvändandebidraget och återvände under 1999.

Till följd av att Migrationsverket fått huvudansvaret för verkställigheten av utvisade och avvisade har antalet personer som rest genom kriminalvårdens försorg minskat under 1999 jämfört med föregående år. Transporttjänstens kostnader minskade dock inte i samma takt. Detta beror dels på ett ökat antal längre resor jämfört med föregående år, dels på avvecklingskostnader i samband med anpassningen till en minskad volym. Regeringen bedömer nu att Transporttjänstens organisation bättre anpassats till denna verksamhets behov och resurser innevarande år.

5.6.2 Analys och slutsatser

Kostnaderna för politikområdet bedöms även under 2000 komma att överskrida tilldelade medel genom att fler personer än beräknat från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien sökt asyl när de tidigare beviljade tidsbegränsade uppehållstillstånden har upphört att gälla.

Regeringen bedömer nu att antalet asylsökande ytterligare kommer att öka med anledning av att Sverige blir operativ medlem i Schengensamarbetet i mars 2001. Anslaget till Migrationsverket behöver därför förstärkas under 2001–2003.

Genom ett fortsatt arbete med att renodla och tydliggöra de berörda myndigheternas ansvarsområden har Migrationsverket som central utlänningsmyndighet tagit ett större ansvar för hela handläggningsskedjan. Migrationsverkets strategi med insatser tidigt i asylprocessen och i återvändandearbetet har bl.a. lett till en effektivare tillämpning av Dublinkonventionen. Detta har i sin tur lett till en kraftig ökning av antalet avvisningsbeslut med omedelbar verkställighet och därmed kortare handläggningstider vilket i sin tur fört med sig minskade kostnader i mottagandetsystemet. På senare tid har dock problemen

tilltagit vad avser möjligheterna att tillämpa Dublinkonventionen. Detta beror på att EU-länderna gör olika tolkningar av bevisreglerna samt inte tillämpar svarsfristerna enhetligt. Handläggningstiderna riskerar därmed att öka. För att syftet med att Migrationsverket fått det övergripande ansvaret för hela migrationsprocessen skall uppnås, är det viktigt att Migrationsverket erhåller ökade resurser för att kunna leva upp till sin roll som central utlänningsmyndighet, vilket innebär att ha samordningsansvar för samtliga led i processkedjan för respektive politikområde.

Migrationsverket har de senaste åren redovisat en positiv produktivitetsutveckling för den samlade verksamheten. Detta trots att verket 1999 fick nya arbetsuppgifter i samband med övertagandet av ansvaret för återvändande och verkställigheter från Polisen. Regeringen avser att fortlöpande följa Migrationsverkets produktivitetsutveckling.

Sveriges operativa inträde i Schengen samt därmed minskade möjligheter till snabba förfrågningar enligt Dublinkonventionen kommer att innebära ökade kostnader i Migrationsverkets mottagandesystem. I takt med utdragna handläggningstider kommer också erfarenhetsmässigt fler asylsökande att åberopa humanitära skäl för att få stanna. Prognoserna är vad avser 2001 och kommande år på grund av Sveriges operativa inträde i Schengensamarbetet behäftade med stor osäkerhet. Regeringen kommer därför att noga följa utvecklingen av antalet asylsökande i vårt närområde och analysera vad denna utveckling innebär för volym och handläggning av asylärenden i Sverige.

Stabiliseringen av situationen i Bosnien-Hercegovina fortskrider och behovet för medborgare därifrån att få uppehållstillstånd i Sverige väntas efter hand upphöra. Övergångsvis kan dock något ökade rörelser uppstå som berör Sverige. Återvandringen från Sverige fortsätter sannolikt att vara marginell.

Situationen i Förbundsrepubliken Jugoslavien präglas av en rad osäkerhetsfaktorer och en utveckling där fler personer söker uppehållstillstånd i Sverige kan inte uteslutas. I den FN-administrerade Kosovoprovinen är icke-albaner svårt utsatta och grupper inom den tidigare UCK-gerillan drar sig inte för att angripa även albanska politiska motståndare. Förhoppningen är att ett fungerande rättssystem skall kunna etableras av FN och att de olika befolkningsgrupperna skall kunna fås att tolerera varandra och samverka. I vilken takt detta kan uppnås är

osäkert och bakslag kan inträffa som ökar antalet skyddsbehövande som söker sig till vårt land. I den utsträckning situationen medger kommer återvändandet från Sverige att få fortsatt stöd.

Utlänningsnämnden har genom organisationsförbättringar och utbildning lyckats öka sin förmåga att avgöra ärenden med 15 % under 1999. Nämnden redovisar vid utgången av 1999 den lägsta ärendebalansen sedan nämndens tillkomst. Till följd av ökade kostnader under 1999 och hög rörlighet bland vissa grupper bland personalen kommer nämnden inte fullt ut kunna uppnå sina verksamhetsmål under 2000. Detta kommer att leda till ökade kostnader i Migrationsverkets mottagandesystem. Även Sveriges operativa inträde i Schengensamarbetet kan komma att påverka nämndens arbete. Det pågående utredningsarbetet bl.a. kring hur överinstansen i utlänningsärenden skall vara utformad, skapar en osäkerhet för nämnden som kan medföra problem vad gäller att kunna behålla och rekrytera personal.

5.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för år 1999 avseende myndigheterna inom politikområdet.

5.8 Budgetförslag

5.8.1 12:1 Migrationsverket

Tabell 5.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	445 414	Anslags-sparande	1 693
2000	Anslag	449 877	Utgifts-prognos	472 377
2001	Förslag	446 031		
2002	Beräknat	441 146 ¹		
2003	Beräknat	450 881 ²		

¹ Motsvarar 432 031 tkr i 2001 års prisnivå.

² Motsvarar 432 031 tkr i 2001 års prisnivå.

Anslaget avser i huvudsak förvaltningskostnader för Migrationsverket och vissa kostnader för regeringen vad avser utlandsmyndigheterna med inriktning på arbetsuppgifter inom migra-

tionsområdet. En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1999 visar på ett anslagssparande detta år med 1 693 000 kronor. För innevarande år visar anslagsprognosen att en stor del av verket anslagskredit kommer att tas i anspråk. 193 000 kronor av det anslagssparande som uppkom under 1999 har dragits in.

Migrationsverket är central utlänningsmyndighet och ansvarar för utlännings-, invandrings- och medborgarskapsfrågor i den mån frågorna inte handläggs av någon annan myndighet. Migrationsverket skall utreda och pröva ansökningar om visering, uppehålls- och arbetstillstånd, flyktingförklaring och resedokument samt om svenskt medborgarskap. Verket svarar också för mottagande av asylsökande och för överföring och mottagande av organiserat uttagna flyktingar. Verket har även det huvudsakliga ansvaret för verkställigheten av beslut om avvisning och utvisning samt för de utläningar som tas i förvar enligt utlänningslagen och för förvarlokalerna. Migrationsverket är organisatoriskt indelat i fem regioner. 1 683 personer var den 30 juni 2000 anställda vid verket. Det är en ökning med två personer sedan föregående år.

Utvecklingen av Migrationsverkets roll som central utlänningsmyndighet har fortsatt i syfte att effektivisera arbetet med viserings- och tillståndsgivningen samt handläggningen av asyl- och medborgarskapsärenden.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att de vidtagna åtgärderna och en fortsatt utveckling av Migrationsverket som central utlänningsmyndighet såväl inom Sverige som i förhållande till utlandsmyndigheterna, skall ge förutsättningar för kortare handläggningstider, rationaliseringar och bättre återrapportering.

Det ökade antalet asylsökande från Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien och Sveriges operativa inträde i Schengen kommer att öka risken för långa handläggningstider med ökade kostnader som följd för mottagandesystemet. Med utdragna handläggningstider kommer också erfarenhetsmässigt fler att åberopa humanitära skäl för att stanna.

Regeringen överlämnade i juni 2000 propositionen Lag om svenskt medborgarskap (prop. 1999/2000:147) till riksdagen. I propositionen föreslås en ny lag om svenskt medborgarskap. Lagförslaget innebär ökad möjlighet att ha dubbelt

medborgarskap. Regeringen bedömer att den tillfälliga ökningen av antalet ansökningar om medborgarskap bör kunna hanteras utan ytterligare kostnader för Migrationsverket.

Regeringen anser att Migrationsverkets prognosarbete ytterligare bör utvecklas.

Vid beräkning av anslaget görs bedömningen att Migrationsverket bör vara dimensionerat för att under år 2001 pröva 170 000 tillstånds- och viseringsärenden, 45 000 medborgarskapsärenden samt ha en beredskap att ta emot 18 000 asylsökande.

För att kunna upprätthålla målet vad avser handläggningstider och för att undvika att balansen av ärenden ökar bedömer regeringen det motiverat att utöka Migrationsverkets förvaltningsanslag med 24 miljoner kronor år 2001.

Tabell 5.3 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	449 877
Pris- och löneomräkning	12 590
Ökat resursbehov	15 000
Överfört från anslaget 12:3	9 000
Justering av premier	-193
Överföring till uo 5 anslaget 5:1	-3 500
Tidigare beslutade förändringar	-36 743
Förslag 2001	446 031

5.8.2 12:2 Mottagande av asylsökande

Tabell 5.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	1 213 335	Anslags-sparande	6 200
2000	Anslag	1 175 600	Utgifts-prognos	1 240 234
2001	Förslag	1 039 335		
2002	Beräknat	1 074 369		
2003	Beräknat	1 107 587		

Anslaget finansierar mottagande av asylsökande och vissa personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd. Vidare finansieras kostnaderna för utlänningar som tagits i förvar enligt utlänningslagen samt ersättning till kommunerna för den ersättning som ges till vissa andra utlänningar än asylsökande medan de väntar på beslut om uppehållstillstånd. Anslaget finansierar även kostnader för hälso- och sjukvård till landstingen för barn som hålls gömda inför verkställigheten

inför ett av- eller utvisningsbeslut samt den tillfälliga ersättningen till kommuner och landsting för vissa utlänningar från Förbundsrepubliken Jugoslavien.

Under budgetåret 1999 utökades ramanslaget 12:2 Mottagande av asylsökande med 408 miljoner kronor som en följd av ökade kostnader på grund av kosovokrisen. För budgetåret 2000 beräknas ett överskridande av anslaget med ca 65 miljoner kronor främst som följd av den tidigare rådande situationen i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien, vilken inneburit att utlänningarna inte kunnat återvända till sitt hemland.

Migrationsverket organiserar mottagandet av asylsökande. De asylsökande kan antingen bo på en av verkets anläggningar eller få viss bostadsersättning för att ordna boendet på egen hand. Migrationsverket ansvarar även för behandlingen av utlänningar som tagits i förvar enligt utlänningslagen och för förvarslokalerna.

Funktionen Flyktingverksamhet inom det civila försvaret skall bedrivas på ett sådant sätt att Migrationsverkets resurser och den beredskap som finns för att ta emot asylsökande även skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt vid internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Regeringens överväganden

För budgetåret 1999 beräknades den genomsnittliga flyktingdygnskostnaden till 200 kronor. Det faktiska utfallet blev 187 kronor. Anledningen till denna lägre flyktingdygnskostnad var att Migrationsverket kunnat utnyttja de ekonomiska fördelar som en hög belägningsgrad inneburit i mottagandesystemet. För 2000 bedömde regeringen att det faktum att belägningsgraden i mottagandesystemet fortsatt skulle ligga på en hög nivå innebar att anslaget kunde beräknas på en flyktingdygnskostnad om 195 kronor. Åren 2001-2003 beräknas den genomsnittliga dygnskostnaden till 200 kronor. Anledningen till denna ökade dygnskostnad är ett kommande förslag om asylsökande barns skolgång i enlighet med barnkonventionen.

Statens ersättningar till landstingen för sjukvård till asylsökande m.fl. har följts upp under åren 1997-1999. Regeringen kommer under hösten 2000 att analysera dessa kostnadsuppföljningar tillsammans med Landstingsförbundet för

att bedöma ett eventuellt behov av revidering av ersättningen till landstingen.

Anslaget 12:2 Mottagande av asylsökande föreslås öka med 147 miljoner kronor år 2001 i förhållande till beräkningarna i budgetpropositionen för 2000 och med ca 180 miljoner år 2002. Skälet till detta är att antalet personer i mottagandesystemet ökar i förhållande till vad som beräknades i budgetpropositionen för 2000.

Tabell 5.5 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	1 175 600
Minskat resursbehov	-135 265
Förslag 2001	1 039 335

5.8.3 12:3 Migrationspolitiska åtgärder

Tabell 5.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	120 523	Anslags-sparande	22 519
2000	Anslag	321 589	Utgifts-prognos	264 915
2001	Förslag	285 221		
2002	Beräknat	293 594		
2003	Beräknat	298 095		

Ett viktigt inslag i migrationspolitiken är beredskapen att ta emot flyktingar för vidarebosättning i Sverige. Uttagningarna sker som regel i samarbete med UNHCR. Staten betalar ut ersättning till de kommuner som tar emot sådana flyktingar. Av de medel riksdagen anvisar för kvotflyktingar genomförs även vissa hjälpinsatser för flyktingar utanför Sverige. Under 1999 avsattes medel för att tillfälligt överföra upp till 4 000 medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien. Staten ger bidrag till åtgärder för frivillig återvandring av vissa personer som efter att ha varit bosatta i Sverige under längre eller kortare tid väljer att återvändra till sitt ursprungliga hemland eller till annat bosättningsland. Anhöriga till flyktingar i Sverige kan få bidrag till resan hit. Medel används även för att bekosta vissa migrationspolitiska projekt och Sveriges deltagande i internationellt samarbete inom flykting- och invandringsområdet. Likaså anvisas medel från detta anslag till Svenska Röda korsets efterforskningsverksamhet.

Regeringens överväganden

Anslagsmedlen för 2001 avseende vidarebosättning av flyktingar i Sverige bör liksom innevarande år kunna få användas med viss flexibilitet och motsvara kostnaderna för 1 840 flyktingar.

Tabell 5.7 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	321 589
Minskat resursbehov	-36 368
Förslag 2001	285 221

5.8.4 12:4 Utlänningsnämnden

Tabell 5.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	62 098	Anslags-sparande	378
2000	Anslag	69 628	Utgifts-prognos	69 000
2001	Förslag	70 483		
2002	Beräknat	65 871 ¹		
2003	Beräknat	67 342 ²		

¹ Motsvarar 64 483 tkr i 2001 års prisnivå.

² Motsvarar 64 483 tkr i 2001 års prisnivå.

Utlänningsnämnden prövar överklaganden av beslut som fattas av Migrationsverket avseende avvísning och utvisning samt ansökningar om uppehållstillstånd, flyktingförklaring, resedokument, svenskt medborgarskap och offentliga bi-träden i utlänningsärenden. Nämnden prövar även s.k. nya ansökningar om uppehållstillstånd enligt 2 kap. 5 b § utlänningslagen. Sådan ansökan kan göras efter det att ett avvísnings- eller utvisningsbeslut vunnit laga kraft.

Den 30 juni 2000 var 108 personer anställda vid nämnden, vilket är 6 personer färre än 1999.

Som en följd av regeringens förslag att utöka Migrationsverkets förvaltningsanslag anser regeringen det motiverat att utöka Utlänningsnämndens förvaltningsanslag med 6 miljoner kronor år 2001 för att undvika långa handläggningstider för de många överklagandeärenden som då beräknas komma att lämnas in till nämnden.

Tabell 5.9 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	69 628
Pris- och löneomräkning	855
Överfört från anslaget 12:3	6 000
Minskat resursbehov	-6 000
Förslag 2001	70 483

5.8.5 12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden

Tabell 5.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	51 091	Anslags-sparande	-
2000	Anslag	73 338	Utgifts-prognos	67 900
2001	Förslag	57 913		
2002	Beräknat	52 028		
2003	Beräknat	57 027		

Anslaget finansierar offentligt biträde enligt utlänningslagen (1989:529) vid Regeringskansliet, Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Anslaget påverkas främst av antalet avgjorda ärende.

Regeringens överväganden

Kostnaderna för offentligt biträde hos Migrationsverket under 1999 översteg anslagna medel och verket utnyttjade sin anslagskredit med 1 219 000 kronor. En jämförelse mellan budget och utfall för 1999 visar att Utlänningsnämnden utnyttjade sin anslagskredit med 146 000 kronor. Den del av anslaget som Regeringskansliet förfogar över utnyttjades inte fullt ut.

Uppföljningsarbetet för att kunna få mer precisa beräkningar av anslaget fortsätter under 2000.

Tabell 5.11 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	73 338
Minskat resursbehov	-15 425
Förslag 2001	57 913

5.8.6 12:6 Utresor för avvisade och utvisade

Tabell 5.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Utfall	60 484	Anslags-sparande	-
2000	Anslag	74 531	Utgifts-prognos	71 435
2001	Förslag	63 656		
2002	Beräknat	65 043		
2003	Beräknat	65 556		

Anslaget finansierar resor ut ur landet för utlänningsärenden som avvisats eller utvisats enligt beslut av regeringen, Migrationsverket, Utlänningsnämnden eller Polisen med stöd av utlänningslagen. Även kostnader för resor ur Sverige för de asylsökande som återkallat sin ansökan finansieras från anslaget.

Den 1 januari 1999 övertog Migrationsverket huvudansvaret för verkställighet av beslut om avvisning och utvisning från Polisen. Migrationsverket kan överlämna ärenden till polismyndigheten om utlänningsärenden håller sig undan eller om det kan antas att tvång kommer att behövas för att genomföra verkställigheten. Kriminalvårdens transporttjänst organiserar utresor för avvisade och utvisade på polisens uppdrag.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att anslaget kan minskas i förhållande till 2000.

Tabell 5.13 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	74 531
Minskat resursbehov	-10 875
Förslag 2001	63 656

6 Politikområde Minoritetspolitik

6.1 Omfattning

Minoritetspolitiken omfattar frågor om skydd och stöd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetsspråken.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
47:1 Åtgärder för nationella minoriteter	-	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Totalt för Minoritetspolitik inom utgiftsområde 8	-	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0

6.3 Mål

Regeringens förslag: Minoritetspolitikens mål skall vara att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Det föreslagna målet överensstämmer med den inriktning som minoritetspolitiken getts genom riksdagens beslut om nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143, bet.1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69).

6.4 Politikens inriktning

Minoritetspolitiken inriktas på att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de kan hållas levande. Politikområdet är nytt från och med år 2000. Det grundas på riksdagens beslut i december 1999 om åtgärder för de nationella minoriteterna och inriktningen av en minoritetspolitik (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69). De nationella minoriteterna är samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar och de språk som omfattas av minoritetspolitiken är samiska (alla former), finska, meänkieli (tornedalsfinska), romani chib (alla former) och jiddisch.

6.5 Insatser

6.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Sverige godkände i februari 2000 Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. En rad åtgärder har vidtagits under året för att stärka de nationella minoriteterna i Sverige och ge deras språk det stöd som krävs för att de skall hållas levande. Insatserna har varit både nationella och regionala.

Den 1 april 2000 trädde lagarna (SFS 1999:1175 och 1176) om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli hos förvalt-

ningmyndigheter och domstolar i kraft. Rätten avser de områden (förvaltningsområden) där språken använts av hävd och fortfarande används i tillräcklig omfattning. För samiska omfattas Arjeplogs, Gällivare, Jokkmokks och Kiruna kommuner och för finska och meänkieli Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå kommuner. I dessa kommuner har den enskilde, oavsett om hon eller han behärskar svenska, rätt att tala samiska respektive finska och meänkieli vid muntlig förhandling inför domstol och rätt att ge in skriftliga inlagor på respektive språk. Hos förvaltningsmyndigheter har den enskilde rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli vid sina muntliga och skriftliga kontakter om ärendet rör myndighetsutövning och har anknytning till förvaltningsområdet. Myndigheten är skyldig att ge muntliga svar på samiska respektive finska och meänkieli. Lagstiftningen innebär också att den enskilde i kommuner som ingår i förvaltningsområdena har rätt att få förskole- eller äldreomsorg helt eller delvis på respektive språk.

De nationella insatserna har bl.a. rört utbildningsväsendet. Läroplanerna (Lpo 94 och Lpf 94) har ändrats så att det framgår att kunskap skall ges om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Också vid revidering av kursplanerna har de nationella minoriteterna och minoritetsspråken uppmärksamats. Vidare har Socialstyrelsen fått i uppdrag att kartlägga äldreomsorgen för finsktalande i olika kommuner. Vissa författningar som särskilt rör de nationella minoriteternas rättigheter har översatts till minoritetsspråken. Inflytande för de nationella minoriteterna är av stor betydelse för politiken och ekonomiska medel har tilldelats deras organisationer för att ge möjligheter till ökat inflytande.

6.5.2 Insatser utanför politikområdet

Det statliga stödet till litteratur och kulturtidskrifter har fr.o.m. år 2000 ökat med en miljon kronor för att särskilt kunna beakta de nationella minoriteterna vid fördelningen av stödet. Vidare har domstolsväsendet tillförts en miljon kronor för ökade tolk- och översättningskostnader på grund av de nya rättigheter som följer av minoritetspolitiken.

Inom ramen för samepolitiken görs insatser för att uppnå målet att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar. Insatserna

omfattar bl.a. stödet till Sametinget och sameskolorna.

6.6 Resultatbedömning

Ett resultat av den nya minoritetspolitiken är en större medvetenhet och kunskap om de nationella minoriteterna både inom minoritetsgrupperna själva och även i majoritetssamhället. Minoriteternas ökade möjlighet till inflytande har lett till växande aktivitet bland minoritetsgrupperna, bl.a. bildandet av Sverigefinländarnas delegation som skall vara ett organ för den sverigefinländska minoriteten.

Regeringen bedömer att verksamheten bedrivits i enlighet med intentionerna i den minoritetspolitiska propositionen och att detta arbete skall fortsätta.

6.7 Budgetförslag

6.7.1 47:1 Åtgärder för nationella minoriteter

Tabell 6.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Anslag	8 000	Utgifts- prognos	8000
2001	Förslag	8 000		
2002	Beräknat	8 000		
2003	Beräknat	8 000		

Anslaget fördes första gången upp på statsbudgeten år 2000.

Av anslaget används huvuddelen som statsbidrag till kommunerna och landstinget inom de områden i Norrbottens län som utpekats som förvaltningsområden för samiska respektive

finska och meänkieli. Medlen fördelas av Länsstyrelsen i Norrbottens län enligt förordningen (2000:86) om statsbidrag till åtgärder för att stödja användningen av samiska, finska och meänkieli.

Anslaget täcker också kostnader för inflytande för nationella minoriteter och vissa uppföljningsinsatser. Regeringen har den 11 maj 2000 fördelat medel till organisationer som företräder de nationella minoriteterna för att ge ökade möjligheter till inflytande i frågor som rör dem.

Regeringens överväganden

Minoritetspolitiken är ett nytt politikområde och det finns behov av att utveckla verksamheten. Regeringen bedömer att verksamheten bör fortsätta utvecklas i enlighet med intentionerna i den minoritetspolitiska propositionen.

Tabell 6.3 Beräkning av anslaget för år 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	8 000
Oförändrat resursbehov	-
Förslag 2001	8 000